

Upravništvo: Ljubljana, Knaflejeva 6
— Telefon št. 8122, 8123, 8124,
8125, 8126.

Inseratni oddelek: Ljubljana, Selem-
burgova ul. — Tel. 8492 in 8392

Podružnica Maribor: Grajski trg
št. 7 — Telefon 2455.

Podružnica Celje: Kocenova ulica 2.
Telefon št. 190.

Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 17.749.

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno 30 din.
Za tuzemstvo 50 din.

Uredništvo:

Ljubljana, Knaflejeva ulica 6, telefon
8122, 8123, 8124, 8125, 8126; Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2455,
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopis se ne vračajo.

JUTRO

Forte pressione italiana a Tobruk

Il Bollettino di guerra N° 331

Il porto di La Valletta nuovamente bombardato — Le difese di Tobruk sottoposte a intensivo martellamento — Sette velivoli nemici abbattuti, tre sull'isola di Malta, quattro in Africa Settentrionale

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 2 maggio 1941-XIX:

Nostri aerei hanno bombardato opere portuali di La Valletta. In combattimenti aerei sull'isola di Malta la caccia tedesca ha abbattuto tre velivoli »Hurricane«.

In Africa Settentrionale, nel settore di

Sollum, azioni di reparti italo-tedeschi e dell'aviazione germanica. Quest'ultima ha attaccato, in volo radente automezzi, ammassamenti di truppe e batterie nemiche. Velivoli italiani e tedeschi hanno proseguito azioni di bombardamento intensivo contro le difese di Tobruk, dove la nostra pressione si fa sempre più forte. Quattro

velivoli nemici sono stati abbattuti dalla caccia tedesca.

Il nemico ha compiuto azioni aeree contro Derna e Bengasi provocando alcune vittime e danni non gravi.

In Africa Orientale nulla di notevole da segnalare.

Hud italijanski pritisk pri Tobruku

Vojno poročilo št. 331

Ponovno bombardiranje luke La Valletta — Uničevanje obrambnih naprav v Tobruku Sedem sovražnih letal sestreljenih, tri na Malti, štiri v Severni Afriki

Glavni stan vojnih sil je objavil naslednje 331. službeno vojno poročilo:

Naša letala so bombardirala pristaniške naprave v La Valletti. V letalskih spopadih nad otokom Malto so nemški lovci sestrelili tri letala tipa Hurricane.

V severni Afriki so bili na delu italijanski in nemški oddelki na odseku pri Sollumu ter nemška letala. Poslednja so v nizkih poletih napadla sovražne avtomobile, koncentrirajoče se čete in baterije. Italijanska in nemška letala so še nadalje intenzivno bombardirala obrambne naprave Tobruka, kjer postaja naš pritisk zmerom jačji. Nemški lovci so sestrelili 4 sovražna letala.

Sovražnik je z letali napadel Derna in Benghazi. Bilo je nekaj žrtev. Škoda ni velika.

Iz Vzhodne Afrike ni poročati nič posebnega.

Uspela akcija italijanskih padalcev

Rim, 2. maja. rs. Grška otoka Cefalonija in Leukade sta bila zasedena po zračnem potu dva dni po zasedbi Krfa. Gre za prvi primer v sedanji vojni, da so bili uporabljeni oddelki italijanskih padalcev. Oba osvojenata otoka imata velik strateški pomen, ker zapirata vhod v Patraški zaliv, ki je oporišče, odlično zavarovano od vseh strani z visokimi pogorji. O tej pogumni akciji italijanskih letalcev piše »Popolo di Roma«:

Doslej se vije italijanska trobojnica na treh Jonskih otokih, ki so bili že nekoč last beneške republike. To sijajno podjetje je bilo izvršeno zaradi podrobnih in skrbno pripravljanih, ki je še enkrat pokazala vrlino vojakov in pogumnost italijanskih letalcev. Glavna oznaka zasedbe Cefalonije in Leukade je v tem, da je zasedba izvršena s formacijami padalcev, oboroženih s strojnimi, ki so zavzeli strateške postojanke ter bili pripravljeni na vsako možnost. Odlična izvežbanost teh oddelkov je sedaj dokazana in se more pričakovati, da bodo padalci v bližnji bodočnosti uporabljeni še za obširnejše in važnejše naloge.

Čiščenje na Krfu

Krf, 2. maja. s. Posebni dopisnik agencije Stefani pošilja naslednje podatke:

Policijske operacije čiščenja in zbiranja grških čet krfske posadke, razpršenih po notranjosti otoka, so naši oddelki črnosrajčnikov iz onih skupin bataljonov, ki so se izkrcali, včeraj kasno popolne definitivno izvedle s krasno taktično akcijo. Grški bataljon, ki se še ni mogel odločiti, da bi se vdal in se je skrival na gozdnatem ozemlju v notranjosti otoka, je bil napaden frontalno od nekaterih čet. Ko so potem še drugi oddelki prodrli od strani s strojnimi, je bil zlomljen zadnji grški odpor. Pri tem nastopu sta se posebno odlikovali dve črni srajci in sta bili predlagani v odlikovanje za zasluge. Grški bataljon je bil razpršen. Drugo jutro je nad otokom prevzela oblast divizija »Acqui«. Čete divizije so postopno v teku današnjega dopoldneva prihajale, dočim so se črnosrajčniki po dovršeni nalogi vrnili na svoje izhodišče. V nadaljevanju zasedbe grških obalnih otokov so naše čete v hidroplanih dosegle Argoštoli na otoku Kefaloniji. Vzajemno sodelovanje raznih specialnih čet četrtga letalskega oddelka je bilo nad vse krasno izvedeno. Naš pohod ni našel nobenega odpora, in naše čete so takoj prevzele nadzorstvo nad otokom, nad katerim je bila razvita trbararna zastava. Kefalonski otok in v posebnem glavno mesto Argoštoli, ki so ga radi primerne pristanišča smatrali za močno utrjeno in posebno važno morskoro oporišče, sta pred nekaj dnevi gostoljubno sprejela nekaj edinic jugoslovanskih čet, ki so se nahajale na begu in ki so po kratkem postanku v pristanišču nadaljevale pot po morju proti angleškim oporiščem na vzhodnem Sredozemskem morju.

Pobegle ladje

Berlin, 2. maja. d. Londonski radio je objavil, da je neki podmornici in dvema motoriziranim torpedovkama bivše jugoslovanske vojsne mornarice uspelo pobegniti v neko angleško luko. Posebno veselje je pridobitve pa najbrže Angleži tudi ne bodo mogli biti, kajti obe pobegli torpedovki sta bili zgrajeni že pred 28 leti ter sta pripadali že avstro-ogrski vojni mornarici. Ti ladji daleč zaostajata celo za slabimi starimi rušicami, ki so jih Zedinjene države odstopile Angleži.

Smrt italijanskega generala na bojišču

Rim, 2. maja. rs. Načelnik štaba pri vrhovnem poveljstvu italijanskih čet v Se-

vernii Afriki, brigadni general Alighiero Miele, je 22. aprila padel na bojišču. Podlegel je težkim ranam, ki jih je zadobil pri sovražnem letalskem napadu na Tripolis. Pri tej priliki je bil ranjen od granatnih drobcev.

Un telegramma del Conducator romeno all'Ecc. il Ministro Conte Ciano

Roma, 2. maggio. (Stefani). Il Conducator dello Stato romeno ha indirizzato al Conte Ciano il seguente telegramma: Per la vittoria italiana e eroica lotta dell'Esercito Italiano che chiude un nuovo

destino imperiale intorno all'Adriatico Vi prego di gradire, Eccellenza, le mie più fervide congratulazioni. Generale Antonescu, Conducator dello Stato romeno.

Le dichiarazioni di Ante Pavelić sulle relazioni italo-croate

Zagabria, 2. maggio. s. Il capo del nuovo stato croato, Ante Pavelić, ha ricevuto ieri i rappresentanti della stampa italiana ai quali ha fatto alcune dichiarazioni sui rapporti di stretta amicizia che la nuova Croazia intende sviluppare nei confronti dell'Italia. Tali rapporti, ha detto Pavelić, non sono basati su formule diplomatiche, ma traggono origine dall'appoggio ideale

che il movimento degli »eustasi« ha trovato nel Fascismo. Nessun altro paese più dell'Italia e nessun uomo più del Duce hanno compreso lo spirito e le aspirazioni del nuovo stato croato.

Ante Pavelić ha concluso con parole di viva simpatia per i giornalisti italiani ai quali la capitale della nuova Croazia offre affettuosa ospitalità.

Brzjavka rumunskega državnega voditelja Eksc. Ministru Grofu Cianu

Rim, 2. maja. s. Vodja rumunske države (conducator) je poslal grofu Cianu tole brzjavko: »Prosim Vas, da sprejmete, Ekscelenca, moje prisrčne čestitke k itali-

janski zmagi in junaški borbi italijanske vojske, ki odpira novo imperalno usodo okoli Jadrana. General Antonescu, Conducator rumunske države.«

Ante Pavelić o italijansko-hrvatskih odnošajih

Zagreb, 2. maja. s. Poglavar nove hrvatske države Ante Pavelić je sprejel danes predstavnikove italijanskega časopisa in jim je dal nekaj izjav o odnošajih tesnega prijateljstva, ki jih hoče nova Hrvatska razvijati z Italijo. Ti odnošaji, je dejal Pavelić, ne izhajajo iz diplomatskih formul, temveč izvirajo iz idealne pomoči,

ki jo je pri Fašizmu užival ustaški pokret. Nobena država bolj ko Italija in nihče bolj ko Duce niso razumeli duha in teženj nove hrvatske države. Ante Pavelić je zaključil svojo izjavo z izrazi žive simpatije za italijanske novinarje, ki jim predstolnica nove Hrvatske nudi prisrčno gostoljubnost.

Nemško vojno poročilo

Berlin, 2. maja. (DNB). Vrhovno poveljstvo nemških vojnih sil je objavilo naslednje službeno vojno poročilo:

V Grčiji so oddelki nemške vojske dokončno zavzeli Peloponez. Na grških kopnih tleh ni več nobenega borečega se Britan-
na.

V južnih lukah Peloponeza so bili ostanki bežečih Angležev zaustavljeni, še preden so se mogli vkrcati na ladje, in so bili ujeti. Število britanskih ujetnikov se je pri tem povečalo na 8.200 mož. Oklopni bojni vozovi so 30. aprila v Korintskem zalivu potopili sovražno prevozno ladjo, neko drugo pa prisilili, da se jim je predala.

V Severni Afriki so močne nemške in italijanske letalske bojne sile ponovno z dobrim učinkom bombardirale sovražne trdnjavske naprave pri Tobruku. Bombe ki so zadele baterije, so jih izločili iz borbe ter so povzročile jake eksplozije v Fort Pilastrinu in municijskih skladiščih. Skupine rušilnih letal so uspešno posegle v borbo na tleh, v letalskih spopadih so sestrelile 4 lovška letala tipa Hurricane ter uničile še neko nadaljnje letalo na tleh.

Mornariško letalstvo je sestrelilo v Sredozemlju štiri angleška torpedna letala. Oborožena izvidniška letala so s posebnim uspehom bombardirala oboroženo tovarno na angleški južni obali in potopila južno od Plymoutha trgovsko ladjo.

Daljnosedežno topništvo vojsne mornarice je uspešno obstreljevalo ladje pred Dovernom.

Zadnje noč so oddelki bojnih letal ponovno z razdiralnimi in zažigalnimi bombami bombardirali luko za preskrbovanje Liverpola. Nastali so obsejni požari in več eksplozij na vojnih ciljih v pristanišču in na mestnem ozemlju. Nadaljnji letalski napadi so bili naperjeni proti pristaniškim in industrijskim napravam ter

letalščem v južni in jugozapadni Angliji. Nad mornariškim oporiščem Scapa Flowom sta bila sestreljena dva zaporna balona.

Nad nemškim ozemljem ni bilo niti podnevi niti ponoči nobenega sovražnikovega bojnega delovanja.

Pri bojih v Makedoniji in Traciji so se s posebno hrabrostjo odlikovali major Esch ter stotnik Mayerhofer in Pfeifer, nekega polka gorskih lovcev, major von Viehban in stotnik pehotnega polka Nietzsche in slednjič major topniškega polka Girscher. Poročnik izvidniškega oddelka Wolf je sestrelil v Afriki sedmi sovražnikov oklopni voz.

Nočni letalski napadi na angleška mesta

Lizbona, 2. maja. rs. Vesti iz Londona pripovedujejo, da je bila delavnost nemškega letalstva zadnje noč zelo intenzivna, zlasti v pokrajini Mersey. Mnogoštevilne letalske formacije so odvrgle veliko količino eksplozivnih in zažigalnih bomb, ki so napravile znatno škodo in izzvale mnogo požarov. Tudi neko angleško mesto na jugovzhodu je bilo močno bombardirano od nemškega letalstva.

Žrtve letalskih napadov v Angliji

Amsterdam, 2. maja. d. Iz Londona javljajo, da je bilo po izjavi angleškega ministra za zdravje v spodnji zbornici, do konca marca zaradi letalskih napadov na Anglijo ubitih skupno 29.000 ljudi, ranjenih pa 40.000. Poudaril je, da so se izkazale bolnišnice kot primeroma varne pred letalskimi napadi.

Inserirajte v »Jutru«!

Srbski kraljevski zaklad izsleden in zaplenjen

Našla ga je nemška tajna policija v samostanu Ostrogu pri Nikšiću — Patriarh Gavriilo aretiran

Berlin, 2. maja. d. V samostanu Ostrogu pri Nikšiću v Crni gori so nemške čete izsledile del srbskega kraljevskega zaklada. Prav tako je bil tam zaplenjen del priljage kralja Petra II. Bivši kralj se je namreč tik pred svojim odhodom v inozemstvo mudil v Ostrogu. Nemške čete so v Ostrogu aretirale tudi srbskega patriarha Gavriilo.

Berlin, 2. maja. d. V zvezi z odkritjem srbskega kraljevskega zaklada po nemški tajni državni policiji v gorskem samostanu Ostrogu v Crni gori poroča nemški vojaški dopisnik Willfried von Owen še naslednje podrobnosti, ki jih vedo priče povedati o zadnjih 24 urah, ki jih je bivši kralj Peter prebil v svoji zemlji, predno je zbežal v inozemstvo. Willfried Owen piše:

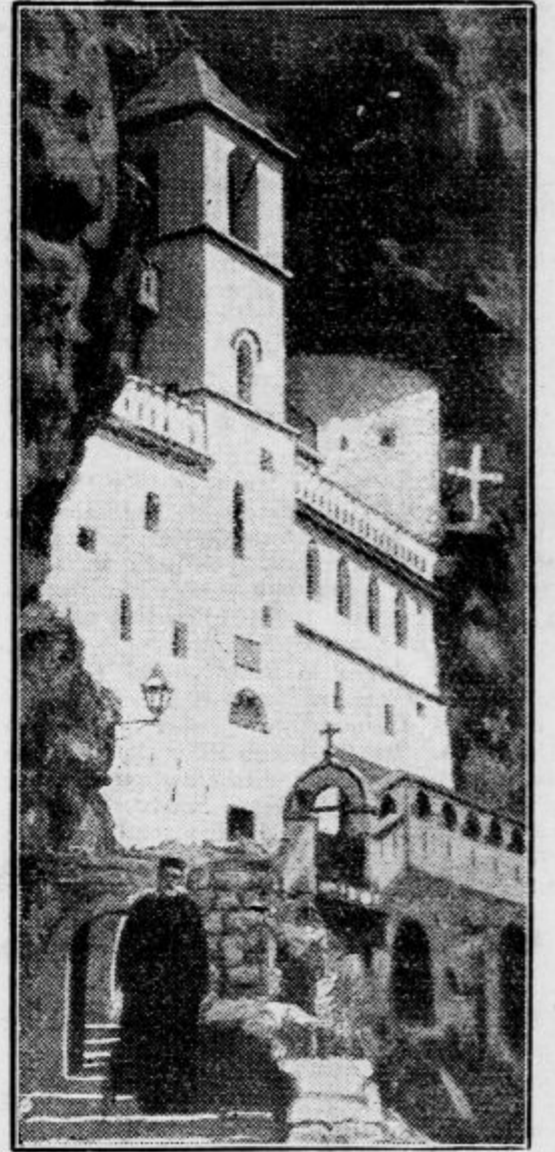
»Nekega jutra se je po serpentinah, ki vodijo do samostana Ostroga, visoko v črnogorskih gorah, vila kolona popolnoma novih potniških avtomobilov. Potniki v teh avtomobilih, ki jih je na samostanskem pragu sprejel patriarh Gavriilo, so bili bivši kralj Peter, njegovi ministri generali in člani kraljevskega dvora. Potniki so bili namenjeni na morskobalo ter so prebili noč v samostanu Ostrogu. Drugo jutro je patriarh zbudil bivšega kralja z vestjo o zasedbi Beograda, ki jo je prinesel poseben kurir. Bivši kralj je nato privolil v beg v inozemstvo, kakor mu ga je nasvetovalo njegovo spremstvo. Odredil je, naj se pripravi za beg vse na ta način, da bi se z letalom odpravilo v Grčijo njegovo spremstvo in zelo številna priljaga, med katero je bil tudi del jugoslovanskega zlatega zaklada. Patriarh Gavriilo pa je moral bivšemu kralju sporočiti, da je na letališču v Nikšiću na razpolago samo eno letalo, tako da je moral bivši kralj izbrati, koga iz svojega spremstva in kaj izmed priljage naj vzame s seboj. Kratko zatem je en sam potniški avtomobil nadaljeval pot z gora v smeri proti nikšićkemu letališču in kmalu nato je letalo odbrzelo med gorovjem proti jugu.«

Iz dokazov, ki jih je nemška tajna policija dobila v ostroškem samostanu, sklepa Willfried von Owen, da se je nameraval patriarh Gavriilo, ki je znan anglofil, polastiti srbskega državnega zaklada, ki ga je moral bivši kralj zaradi nezadostnih transportnih sredstev pustiti za seboj. Patriarh se je zanašal na svoje visoko cerkveno dostojanstvo ter je upal, da ga bo napravilo nedotakljivega, ko bi prišlo do že pričakovane italijanske zasedbe samostana.

Ko so nemške čete nato vkorakale v Nikšić, so se osebe iz spremstva bivšega kralja Petra umaknile iz samostana v okoliške gozdove, odkoder pa jih je glad prisilil, da so se morali zaradi pomanjkanja predati nemškim četam. Edino patriarha Gavriilo nemške čete niso mogle najti. Umaknil se je v tajne skalnate prostore pod samostanom. Te prostore pa je vseeno odkrila in odprla nemška tajna policija, ki je tod raziskovala. Policija je našla, da so bile v skalo vsekane sobe opremljene za dolgotrajno bivanje. V njih so našli celo veliko število gramov-

fonskih plošč in — kar je nemalo začudilo — z lahko glasbo. Med njimi je bilo tudi nekaj plošč, na katerih poje Josephine Backerjeva, in iz plošč je bilo mogoče ugotoviti, da so bile prav pogostokrat igrane. Končno je policija odkrila tudi patriarha samega in nato tudi državni zaklad, ki je bil spravljen v več skalnatih votlinah. Ta uspeh pa se je preiskavi nemške policije, ki je tekla ob sodelovanju z nemškimi oboroženimi silami, posrečil šele potem, ko so se nemške čete že umaknile iz Nikšića in je patriarh Gavriilo sodil, da je nevarnost že minila.

Il monastero Ostrog

Samostan Ostrog

Sredi med Podgorico in Nikšićem, nekaj sto metrov nad izvrom reke Zete, ki se izliva v Skadrsko jezero, samuje na ozki gorski planoti spodnji manastir Ostrog, dobro uro hoda nad njim pa čepi kot orlovsko gnezdo v nedostopni navpični skali zgornji samostan Ostroški. Tu je najbolj sloveča pot v Crni gori, Hercegovini in Novem Pazaru. V zgornjem samostanu čuvajo menihi relikvije sv. Vasilija, ki ga ondotno prebivalstvo brez razlike vere časti kot posebnega čudodelca. V samostanu je bilo od nekdaj mnogo dragocenosti in starin.

Hudo razočaranje v Turčiji

Očitki turškega tiska Angliji in Zedinjenim državam

Beirut, 2. maja. s. V Turčiji so široke zlasti javnega mnenja še vedno osuple nad načinom, kako se Angleži vojskujejo in puščajo svoje zaveznike na cedilo, kadar jim je bojna sreča nasprotna. V Turčiji je ljudstvo pričakovalo, da se bodo Angleži borili do zadnje kaplje krvi in do zadnjega naboja ter se bodo dali vsi pobiti na mestu, da poplačajo Grčiji njen ogromni napor. Tudi vedenje Zedinjenih držav, ki so izpodbujale atensko vlado k skrajnemu odporu ter ji obljubljale pomoč, ki je potem ni bilo videti, je zdravo pamet turškega ljudstva globoko presunilo.

Razni listi označujejo ravnanje Angležev kot »nerazumljivo«. Dnevnik »Jem sabah« vprašuje, kako so mogli Italijani in Nemci zbrati v Libiji toliko bojnih sil, ako angleško brodogradno res obvladuje Sredozemsko morje.

Neki drug list se vprašuje, zakaj sta angleška mornarica in letalstvo dopustila, da so Nemci zasedli egipske otoke, ki obvladujejo dohod v Dardanele. Javno mnenje je močno zbegano, in pisanje listov

priča, v kakšnem duhovnem stanju je dežela. Turška razumnost ugotavlja, da Angleži že petič enako ravna s svojimi zavezniki. Zakaj se ne bi zgodilo isto tudi sedaj? Turčija se zamišlja.

Ineni na inspekcijskem potovanju

Carigrad, 2. maja. d. Predsednik turške republike Ineni se mudi sedaj v Carigradu. Predsednik je 25. aprila odpotoval iz Ankare. Kakor se je izvedelo, je bil odletel večinoma na inspekcijskem potovanju v nekaterih delih južnozaprane Anatolije. V Carigrad je prispel predsednik Ineni z državno jahto »Savarona«.

Carigrad, 2. maja. (Bolgarska tel. ag.) Kakor javlja agencija OFI, smatrajo v tukajšnjih krogih, da je zasedbo grških otokov na Egejskem morju zelo otežkotena možnost obrambe zapadne turške obale v Mañ Aziji, zlasti pa možnost obrambe Smirne. Prav zaradi novih obrambnih problemov se je mudil predsednik Ineni te dni v Smirni.

Macuoka ne bo potoval v Ameriko

Zbližanje med Ameriko in Japonsko je mogoče le po izpremembi ameriške politike

Rim, 2. maja. rs. »Popolo di Roma« piše, da so odnošaji med Zedinjenimi državami in Japonsko napravili veliko šuma zaradi morebitnega potovanja Macuoka v Washington. Vse te govornice so brez podlage, toda britanski krogi jim skušajo dati polno verjetnost, ker so se navadili, da svoje želje preobražajo v resnico. Angliji bi bilo prav olajšanje odnošajev med Washingtonom in Tokijem, ker bi se s tem nevtralizirale posledice najnovjega rusko-japonskega pakta ter bi Zedinjene države lahko obrnile svojo silo izključno proti Atlantiku, da podpro Veliko Britanijo, kdor pa hoče doseči izpremembo

ameriško-japonskih odnošajev v smislu, ki bi bil Angliji prijeten, mora najprej v temelju izpremeniti politiko Zedinjenih držav in Anglije, kakršno ti dve veselejši izjavata na Daljnem vzhodu. Anglosaksi bi morali najprej sprejeti načelo trojnega pakta ter še posebej prenehati z dobavami Cankajskju, opustiti vzemirjanje na Filipinih ter gospodarsko blokado Japonske. Tokio, 2. maja. d. Na uradnih japonskih mestih izjavljajo, da jim ni ničesar znanega o baje nameravanim potovanju zunanjega ministra Macuoka v Zedinjene države, o katerem so vedeli poročati nekateri inozemski viri.

Ducejev razglas

Raztegnitev vojnega področja na Reško pokrajino in ozemlje zadarskega poveljstva

Rim, 2. maja. (Stefani) »Službeni list« je objavil naslednji razglas Vojde fašizma, Prvega Maršala Imperija in Poveljnika operirajočih čet na vseh frontah:

Člen 1. Ozemlje Reške pokrajine in zadarskega poveljstva je treba smatrati za vojno področje. Razveljavljena ostaneta še nadalje 1. člen razglasa z dne 21. aprila 1941-XIX, s katerima so bili proglašeni za vojno področje nekateri predeli državnega ozemlja.

Člen 2. Ta razglas se uveljavlja z vsemi učinki kazenskega in vojaškega zakona z dnem, ko ga objavi Službeni list kr. Italije, z ostalimi pravnimi učinki pa dne 1. maja 1941-XIX ob 0. urn.

Švicarsko ljudstvo občuduje hrabrost Italijanske Vojske

Bern, 2. maja. s. Švicarska agencija za srednji tisk je izdala izjavo oficijalnega tona, ki jo objavljajo vsi listi z velikim poudarkom. Izjava se glasi:

Italijansko časopisje nam že nekaj časa očita skoro sovražno stališče nasproti Italiji. Vsem švicarjem je globoko žal, da so takšna hujskanja zmedla Italijansko-švicarske odnose in vroče žele, da bi se izognili vsemu, kar bi moglo motiti dobre odnose, ki so vedno spajali obe državi. Ker so nekatera ocenjevanja švicarskega javnega mnenja breg, lja in nepristranosti nasproti Italiji, ni švicarskega državljanja, ki ne bi razumel italijanskih pritožb in ki ne bi želel, da bi izgubile vse sence v švicarsko-italijanski odnosih.

Vendar pa bi ne smeli posploševati in zato zaključiti, da bi bilo vse švicarsko časopisje sovražno Italiji zaradi pisave nek-

katerih listov. Sodelovanje med Italijo in Švico podpirajo in opogumljajo najboljše moči in najboljše činiteљи naše države, tako da bi nekaterih zlonamernih činiteљev ne bilo treba jemati resno. Razumevanje, ki ga je Italija pokazala in ga kaže glede nas v pogledu dobav, naš narod točno ocenjuje. Na drugi strani predstavlja Švica za Italijo v gospodarskem pogledu mnogo. To so činiteљи, ki so prispevali k poglobitvi naših gospodarskih odnosov, kar more samo izboljšati že itak dobre in tradicionalne odnose med obema državama. Kot opazovalci velike borbe, ki se vodi v svetu, je naš vojaški narod občudoval hrabrost, ki jo je pokazala Italijanska Vojska v Abesiniji, občudoval je junaki odpor italijanske vojske pri Kerenu. V Dzarabubu in drugod, občudoval je brez rezerv odprno vzdržnost vojvode d'Aosta in njegovih vojakov, ki branijo abesinski planoto.

Vpoklic pod orožje akademikov

Rim, 2. maja. s. Tudi po pozivu akademikov letnika 1921 pod orožje so fašistične Vseučilišne Organizacije (GUF) in vojaške oblasti prejemale na tisoče prošelj akademskih prostovoljcev. Želja akademskih mladine, ki hoče služiti domovini z orožjem, bo uslišana, kajti Vojni Minister je odredil za prve dni junija vpoklic vseh dijakov, ki so jim še priznane olajšave odložitve vojaške službe v smislu zakonitih odredb.

Rim, 2. maja. s. Minister za ljudsko vzgojo je izdal določbe vsem vseučiliščem v Kraljevini za polaganje izpitov vseh akademikov, rojenih med leti 1915 in 1920, ter vseh drugih vseučiliščnikov, ki spadajo v to vrsto. med 1. in 31. majem t. l., to pa zaradi njih vpoklica pod orožje, ki ga je odločilo Vojno Ministrstvo za 1. junij.

Milan, 2. maja. s. Posebna številka akademskega fašističnega glasila »Libro e Moschetto« za ta teden objavlja uradno vest o pozivu akademikov pod orožje ter izraža globoko hvalnočestitost vseh akademikov Duceju, ki je s tem uslišal njihovo vročo željo, da bi služili domovini z orožjem.

Natečaj družbe EIAR za novinarje

Rim, 2. maja. s. Ocenjevalna komisija spisov italijanskih novinarjev, ki se udeležujejo tečaja, razpisana od družbe EIAR za članke o delavnosti in raznih vprašanih radjske oddaje v Italiji, je takole sestavljena: Nac. Svetnik g. Gerardo Casini, ge-

neralni direktor italijanskega časopisa v Ministrstvu za Ljudsko Kulturo, Nacionalni Svetnik Umberto Guglielmotti, Tajnik Nacionalnega Sindacata novinarjev, Nac. Svetnik Raoul Chiodelli, generalni direktor družbe EIAR in com. Orsino Orsini za italijanske novinarje. Tečaj se udeležuje veliko število fašističnih novinarjev. Tečaj se bo zaključil neprekinjeno 31. julija t. l. V avgustu bodo objavljena imena zmagovalcev.

Ustanovitev »Urade tekočih goriv«

Rim, 2. maja. s. »Gazzetta Ufficiale« (Službeni list Kraljevine Italije) objavlja kr. dekret, ki je stopil vveljaviti in s katerim se ustanavlja v Ministrstvu za Korporacije, pri Generalni Direkciji Industrije, poseben organ za izvajanje vladne politike na petrolejskem področju. Urad se bo imenoval »Urad tekočih goriv«. V njegovo pristojnost spadajo: a) vse naloge, ki so bile do sedaj poverjene Posebnemu Uradu Tekočih goriv s kr. dekretom z dne 23. 10. 1935-XIII, št. 1880 in kasnejšimi spremembami, b) naloge, ki izhajajo iz veljavnih zakonskih določb glede petrola in srodnih snovi ter so bile poverjene Ministrstvu Korporacij in izvajane v oddelku za tekoča goriva.

V ponedeljek se sestane tajni konzistorij

Vatikansko mesto, 2. maja. s. V ponedeljek 12. t. m. se bo pod papeževim vodstvom sestaj tajni konzistorij, ki bo izpolnil prazne škofijske sedeže in razpravljal o postulatih glede posvečenih plaščev.

Spremembe v angleški vladi

Lord Beaverbrook v ospredju

London, 2. maja. rs. United Press poroča o preosnovi britanske vlade, vendar pa se časopisna poročila o tem znatno razlikujejo med seboj. »Manchester Guardian« izjavlja, da bo lord Beaverbrook poslej po pomenu in politični veljavi prvi za Churchillom. Njegov pomen je nenadno silno porastel in njegovo ime je zelo popularno med ljudskimi množicami. »News Chronicle« piše, da se je lord Beaverbrook zelo odlikoval v ministrstvu za izdelovanje letal, da je izvršil v tej panogi pomembna dela in da se mora njegova dragocena sila na vsak način zagotoviti narodni obrambi. »Daily Telegraph« hvali izpremembo v ministrstvu in izjavlja, da je kljub temu sestava vojnega kabineta ostala v bistvu nespremenjena. V nasprotju s tem pa pravi »Daily Mail«, da se zdi, da je predsednik vlade priznal misel za ustvaritev najvišjega vojnega kabineta, v katerem naj bi bili možje, ki jih ministrske dolžnosti ne obremenjujejo in bi bili zato v položaju, da se popolnoma posvetijo splošnemu vodstvu vojne politike. Isti list, ki je v zadnjem času precej kritično stopanje vlade, piše, da je Churchill pre-

osnoval britansko vlado na izredno konstruktiven način.

Stockholm, 2. maja. rs. Tukajšnji listi poročajo že nekatero podrobnosti o preosnovi britanske vlade. Lord Beaverbrook bo zapustil ministrstvo za izdelavo letal in bo postal državni minister. Kot tak ne bo imel določene področja in bo lahko svojo polno pažnjo posvetil problemu, ki jih mora obvladovati sedanja britanska vojna vlada. V najvišji vojni kabinet prihaja lord Beaverbrook z velikim ugledom, ker se sedaj splošno priznavajo njegove zasluge za organizacijo dela pri gradnji novih letal. Njegov naslednik v ministrstvu za gradnjo letal bo Moore Brabazon, ki je aktiven politik in je upravljal že razna važna mesta. Novi minister Leathers je veleindustrijec ter podpredsednik družbe William Cory and Son. Doslej je bil svetovalec v ministrstvu za trgovsko mornarico, kjer se je zlasti bavil z vprašanjem preskrbe premoga za britansko paroplovno. Leathers doslej ni bil član zbornice, ker pa e ob enem sedaj dobil naslov lorda, je postal s tem član lordske zbornice.

Napetost med Irakom in Anglijo

Odklonjena angleška zahteva za izkrcanje novih čet v Basri

Bagdad, 2. maja. jr. Izkrcanje angleških čet v Basri, o katerem trdijo angleški krogi, da je v smislu angleško-iranske pogodbe, je izzvalo silno vznemirjenje. Vlada je takoj odredila koncentracijo večjih oddelkov iranske vojske. Spričo tega je nastala med Angleži velika bojazan za letalsko oporišče, ki ga imajo v Abaniaku, 100 km daleč od Basre. Angleška vlada je takoj po diplomatski poti pozval iransko vlado, naj odredi umik iranskih čet, da ne bi prišlo do kakih incidentov, iranska vlada pa doslej še ni odgovorila na angleško zahtevo.

Rim, 2. maja. rs. Rimski novinarski krogi naglašajo važnost govora, ki ga je imel predsednik iranske vlade. Ta je zagotovil, da bo vlada storila vse, kar je v njeni moči, da očuva čast in neodvisnost naroda. Predsednik vlade je dejal doslovno: »Mi bomo storili vse, da se izognemo sedanji krizi in da chranimo mir, toda, če kdo noče razumeti naših besed, bomo govorili v drugem jeziku, ki ga bo dotičnik gotovo razumel. Razen tega poročajo, da so množtevilni mladi Iranci privedli manifestacije, v kateri so izražali svoje simpatije za predsednika vlade. Britansko poslanstvo straži močan oddelk iranskih čet. Brzojavke, ki prihajajo v Bagdad iz pokrajinj, javljajo, da je prebivalstvo pripravljeno z vse-

Iz Hrvice

Zagreb, 2. maja. s. Uradni list hrvatske države je danes objavil zakonsko uredbo, ki določa pravni položaj Židov, bivajočih v državi. Po tej se smatrajo za hrvatske državljanke samo osebe arijskega pokolenja. Uradni list objavlja mimo tega vzorec nove državne zastave, ki jo tvore rdeča, bela in modra barva v vodovodni legi, s hrvatskih grbom na sredi in z »ustaškim«

monogramom v gornjem levem kotu. Zagreb, 2. maja. V skladu z zakonom o obdelovanju zemljišča v državi Hrvaški odreja zagrebško mestno poglavarstvo, da je treba vsa še neobdelana polja na področju mesta Zagreba obdelati v teku 4 dni. Onim lastnikom zemljišč, ki te naredbe ne bodo izpolnili, bodo zemljišča odvzeta ter oddana po občini v zakup drugim osebam v svrhu obdelave.

Zagreb, 2. maja. Zagrebški radio javlja, da zagrebški mešanji ne izpolnjujejo predpisov glede zateznitve, da so ponosi mnoga okna razsvetljena, prav tako tudi trgovske izlozbe, a avtomobili vozijo in drve po mestu prav neženirano z odprtimi žarometi. Včeraj so se sestali predstavniki Hrvaške, vrhovnega poveljstva nemške vojske v Zagrebu in zagrebških oblasti, ki so sklenili, da se mora v bodoče prebivalstvo strogo ravnati po navodilih o zateznitvi. V nasprotnem primeru bodo sledile drakonične denarne in zaporne kazni.

Berlin, 2. maja. rs. Dr. Branko Bensoa ki je bil nedavno imenovan za ministra Hrvaške v Berlinu, je danes v spremstvu članov hrvatskega diplomatskega zastopstva prispeval v nemško glavno mesto. V imenu zunanjega ministra Ribbentropa ga je na postaji pozdravil zastopnik šefa protokola, legacijski svetnik Peter Piskham.

Obiski pri Kr. Civilnem Komisarju

Kr. Civilni Komisar za zasedeno slovensko ozemlje je sprejel naslednje deputacije in osebnosti:

Za Hranilnico dravske banovine predsednika industrija Ivana Avenca, industrija podpredsednika Karla Četa, člana upravnega odbora dr. Friderika Luckmanna in direktorja dr. Mirka Božiča, Vzájemno zavarovalnico njenega generalnega direktorja Josipa Pehanija in direktorja dr. Antona Bajca ter Ivana Martelanca. Za podružnico Državne hipotekarne banke dr. Miloša Martecchinia ter za podružnico Priv. agrarne banke generalnega direktorja dr. Vekoslava Povha.

Nadalje je Kr. Civilni Komisar sprejel zastopnike kulturnih in strokovnih organizacij ter ustanov, uradov in cerkvenih organizacij. Tako so bili pri njem zastopniki Prosvetne zveze, prelat in vseučiliški profesor ter predsednik Zveze dr. Franc Lukman, dr. Stanislav Žitko in Kristo Debevc, predsednik Akademije znanosti in umetnosti vseučiliški profesor dr. Rajko Nahtigal, generalni tajnik Kmetijske zbornice dr. Josip Lavrič, zastop-

niki apelacijskega sodišča predsednik dr. Vladimir Golja, podpredsednik dr. Andrej Dolinar in višji državni tožilec dr. Luka Kravina. Pri Kr. Civilnem Komisarju so bili še zastopniki Inženjerske zbornice predsednik ing. Milko Pirkmajer ter inženjerja Franc Zupanič in Bogo Sramel, deputacija očetov salezijancev in salezijanskega zavoda na Rakovniku inspektor Ivan Špan ter direktor dr. Franc Blatnik, nadalje prota srpske pravoslavne cerkve Bogdan Matković in predsednik pravoslavne cerkvene občine dr. Jurkovič. Kr. Civilni Komisar je sprejel tudi danskega konzula ing. Toma Kneza.

Prvi maj v Ljubljani

Ljubljana, 2. maja. (Stefani.) Dan 1. maja je bil svečano praznovan tudi v Ljubljani, in sicer s sprejemom, ki ga je večeraj jutraj priredil na sedežu konzulata nemški konzul. Sprejema sta se udeležila tudi Kr. Civilni Komisar za zasedeno ozemlja, ki je izrekel zdravico Führerju, ter General, Poveljnik ljubljanske garnizije.

Gospodarstvo

Obnova gospodarskega življenja

V našem gospodarstvu se razmere polagoma normalizirajo. Oblastva kažejo veliko prizadevanje za obnovico gospodarskega življenja in so storjeni že številni ukrepi v tej smeri, zlasti v pogledu vzpostavitve prometa. Pri tem je treba seveda upoštevati vse težkoče, ki jih moramo prebroditi, zlasti spremenjene pogoje v produkciji in trgovini ter otežočeno prometne zveze. Dosegli smo na slovenskem ozemlju uvažali iz jugovzhodnih pokrajin v prvi vrsti živila v zamenjavo za izdelke industrije in obrti; z izvozom v inozemstvo (zlasti lesa) pa smo krih uvozno potrebo v pogledu surovin, obratnih potrebščin, strojev itd.

V zvezi z obnovico naše industrijske in obrtne delavnosti je trenutno najvažnejše vprašanje preskrbe podjetij s premožimi in surovinami ter vprašanje plačilnega prometa. Industrijska podjetja zasedena ozemlja so se doslej oskrbovala s premožimi po večini iz rudnikov Trboveljskega premogokopne družbe (Trbovlje, Zagorje, Hranstnik, Rajhenburg, Laško in Kočevje). Od teh premogovnikov leži kočevski rudnik na ozemlju, zasedenem po italijanski vojski. Na tem ozemlju je še rudnik »Bela krajina« pri Črnomlju. Ker produkcija teh dveh premogovnikov ne bo zadostovala za preskrbo industrijskih podjetij in prebivalstva na tem ozemlju, bomo navezani tudi na dovoz premoga iz trboveljskega revirja, ki se je že pričel.

Omenili smo tudi pomen ureditve plačilnega prometa, ki je važen za obnovico dela v podjetjih, kajti industriji in obrti so za redno poslovanje potrebna denarna sredstva, zlasti za plačilo mezd, premoga, surovin ter ostalih rezijskih izdatkov. Naša podjetja imajo precejšnje terjatve za blago, ki so ga dobavila izven ozemlja, zasedenega po italijanski vojski. V tem pogledu je pozdraviti, da je Kr. Civilni Komisar med prvimi ukrepi izdal naredbo, da morajo naša podjetja, ki imajo zapadlo obveznost nasproti upnikom na ozemlju bivše jugoslovske države, ki ga ni zasedla italijanska vojska, položiti dolžne zneske pri

Hranilnici dravske banovine na blokirane račune, s katerimi morejo upniki razpolagati samo z dovoljenjem Kr. Civilnega Komisarjara. S tem je ustvarjena osnova za obračunavanje terjatve in obveznosti z ostalimi ozemljih bivše jugoslovske države, ki niso zasedena po italijanski vojski; in bodo pri Hranilnici dravske banovine položeni zneski na razpolago za izplačilo terjatve, ki jih imajo naša podjetja na ozemlju bivše jugoslovske države, ki ni je, da bodo izdani analogni ukrepi tudi v ostalih ozemljih bivše jugoslovske države.

Vzporedno je pričakovati, da bo v kratkem urejeno tudi vprašanje plačilnega prometa z Italijo, kar bo zlasti važno za naše lesne izvoznike, ki imajo precejšnje terjatve v dosedanjem italijansko-jugoslovenskem kliringu. Čim bodo ustvarjeni pogoji za izplačilo teh terjatve, bodo na razpolago potrebna sredstva za nove posle, zlasti v prometu z Italijo, ki se obetajo na razširjeni osnovi. V pričakovanju, da bo to vprašanje v kratkem urejeno, so nekateri izvozniki zopet pričeli izvrševati stare dobavne pogodbe z italijanskimi tvrdkami.

V splošnem pričakujejo naši gospodarstveniki oživljenje poslov z italijanskim trgovcem. Dokler pa se ta promet ne bo mogel razviti v polnem obsegu in dokler se posamezna podjetja ne bodo mogla prilagoditi novim razmeram, bo treba tudi v večjem obsegu vzdrževati dosedanje trgovske zveze in prometa z ozemljem bivše jugoslovske države, ki ga ni zasedla italijanska vojska. Naša industrijska in obrtna podjetja so doslej znatni del svojih izdelkov prodajala v vzhodnem delu bivše Jugoslavije in bodo te poslovne zveze v marsikateri panogi tudi v bodoče pomembne za gospodarsko življenje naših krajev. To velja posebno za prehodno dobo, dokler ne bo moglo vzpostaviti neprekinjenega železniškega prometa na progi proti Trstu. Zada za vzpostavitev tega prometa so se, kakor znanco, že pričela in se intenzivno nadaljujejo.

Ljubljana kmetuje

Naši pozivi prebivalstvu, naj izkoristi vsako možnost za povečanje naše kmetijske proizvodnje z obdelavo vse razpoložljive zemlje, so zlasti v ljubljanski okolici pokazali lep odziv.

Ljubljancem so že od nekdaj radi vrtnarili. Daleč slove trnovski in krakovski zelenjadnjari in s prizadevanjem ljubljanskih podružnic Sadržarskega in vrtnarskega društva je uspelo, da imamo po vsej mestni občini tudi že precej doma pridelanega zlahtnega sadja. Sedaj pa se časi pognali še cvetice z grede, ki so se morale umakniti zelenjavi, posebno pa fiziolo, zelju in krompirju. Vsa Ljubljana kmetuje...

Tudi Mestna občina se je zavzela za stvar. Mestna vrtnarija je že doslej skrbel, da za mestne socialne zavode ni bilo treba kupovati povrtnine, ker jo je toliko pridelala sama, da so imele kuhinje Delavskega doma, stare cukrarne in drugih mestnih socialnih zavodov dosti zelenjave. Seveda je tudi mestno zavetišče za onemogle v Japljevi ulici na mestnih njivah samo pridelala vse, kar potrebuje za prehrano svojih varovancev.

Manj premožnih je mestna občina razdelila mnogo sveta za obdelovanje, zlasti za vrtnice. Bežigrajska delavska stanovanjska kolonija je dobila za obdelovanje ob Linhartovi cesti poleg lučilnice za riz 40 parcel po 250 kv. m. Ob cestah v Trnovem in stradonih na Barju ter v šiški oddaja okrog 500 majhnih parcel za vrtnice in za košnjo ter zanje zahteva le majhno priznavalnino. Tudi na nekdanjem smetišču ob Poti na Rakovo ješlo je za nekaj kovačev oddala 69 parcel za vrtove. Ob Cesti dveh cesarjev je lani dala vsem hišicam po 80 kv. m. sveta, da je tudi »Sibirija« preskrbljena z najpotrebnejšo zelenjavo. Prav tako bodo kolonisti Sibirije dobili tudi ves svoj »trg«, ki so ga sedaj rabili za igrišča, za obdelovanje. Tudi parcele med Cesto dveh cesarjev in Malim grabnom bodo preživljale Sibirijo. Vse to je mestna občina dala manj premožnim ljudem z večjimi družinami brezplačno v najem.

Ob Gradaščici med trnovskim mostom in mostom v Koleziju je oddanega okrog 4.000 kv. m. rodovitnega sveta. Potrebne družine so tu dobile 14 parcel po 250 do 300 kv. m. Takoj v bližini, na nekdanjem igrišču »Adrana« pa je mestna občina dala društvu »Mali gospodar« brezplačno na razpolago okrog 2.000 kv. m. to je tisti del, ki ne bo zazidan z novim kopališčem v Koleziju.

Med artillerijsko vojašnico in nekdanjnimi vojaškimi skladišči ima mestna občina nad 50.000 kv. m. sveta. Tudi to zemljišče je dala brezplačno za obdelovanje. Kakih 7.000 kv. m. je odstopila jetnišnici, ki je zato prevzela stražo vsega kompleksa.

Ostalo zemljišče je razdelila na 84 parcel po okoli 300 kv. m. Manj premožnim družinam je že oddanih 57 parcel, ostale pa bodo oddane te dni. Kakih 10.000 kv. m. bo namreč mestna vrtnarija posadila s krompirjem, fiziolo in splot z okopavinami, da oskrbovati mestnih socialnih zavodov ne bodo trpeli pomanjkanja.

V Zg. šiški je med staro in novo Celovško cesto nastal kakih 1.500 kv. m. velik otroščič, ki ga je mestna občina razdelila na 5 parcel in jih brezplačno dala v najem za obdelovanje. Mestna občina je za pridelovanje živil izkoristila tudi svoje posestvo na Bokalah, ki obsega 16 ha njiv in travnikov. Tam, kjer je prej imela Kmetijska družba svojo drevesnico je dobilo društvo »Mali gospodar« 6.000 kv. m. sveta za malekovec najemnino, da ga obdelajo društveni člani. Tam, kjer bodo stala poslopja novega mestnega doma onemoglih, pa bo pridelovalo živež zavetišče za onemogle v Japljevi ulici. Poleg stavbišča bo občina okrog 20.000 kv. m. dobrega sveta razdelila na kakih 70 parcel, ki bodo že te dni brezplačno oddane za obdelovanje delavskim in drugim manj premožnim slojem.

Zemljišče pripravljeno za nove delavske stanovanjske kolonije na Viču za Slamičovo tovarno v obsegu 21.000 kv. m. je razdeljeno na 64 parcel po 300 kv. m., ki bodo te dni brezplačno oddane.

Pri novem otroškem zavetišču v Trnovem je blizu 5.000 kv. m. sveta, ki ga je mestna občina razdelila na 14 parcel po okrog 320 kv. m., ki bodo oddane prav tako brezplačno. Tudi Marmontov trg je primeren za obdelovanje ter je razdeljen na 13 parcel po 200 kv. m.

Na drugi strani Ljubljane je mestna občina poleg že opisanega zemljišča za igriščem Primorja poskrbela tudi oddajo 8.000 kv. m. velikega zemljišča nekdanje Ravniharjeve gramoznice, kjer so interesi za družinami dobili brezplačno 30 parcel. Zemljišče, namenjeno za široko novo cesto, ki bo vezala Tyrševo cesto z Žalami, je deloma že oddano in najem in obdelano. Med Tyrševo cesto in avtoagarazami poštno direkcijo pa je 9.000 kv. m. zemljišča občina razdelila na 30 parcel za brezplačno oddajo.

Mestna občina je vrhu tega od Javne borze dela dobila za obdelovanje 153.700 kv. m. veliko polje na Fužinah, ki je bilo nekdanj graščinska last. Borza dela bo dala še svoje delavce, ki dobivajo podporo pri njej, da bodo to polje obdelali; mestna občina bo pa dala vse potrebne seme in tudi vse potrebno vprego. Vodil bo vse kmetovanje mestni kmetijski referent, ki pomaga tudi mestnemu uradu. Te velike njive bodo zasajene s krompirjem in fiziolo.

lom, torej z najpotrebnejšo in najizdatnejšo hrano, ki lahko nadomešča kruh in meso. V prvi vrsti bodo pridelka deležni mestni reveži po mestnih socialnih zavodih.

Po tem svojem dobrem zgledu je mestna občina gotovo upravičena, da prosil vse posestnike večjih parcel v Ljubljani in v bližnji okolici, ki svojih zemljišč niso obdelali in jih tudi še niso dali v najem, naj prepuste svet brezplačno v najem mestni občini za razdelitev na manjše dele in oddajo revnejšim občanom z velikimi družinami za obdelovanje. Prijave sprejema mestni gospodarski oddelek v Beethovnovi ulici št. 7, I. nadstropje, soba št. 23.

Največji italijanski industrijski koncern

Da bi se industrijska produkcija čim bolj spravila v sklad z avtarikičnimi stremiljenji, je italijanska vlada pred osmimi leti, ko je bilo treba ob enem izvesti sanacijo raznih velikih podjetij, ki so prišla zaradi gospodarske krize v težkoče, ustvarila ustanovo pod nazivom »Istituto per la Ricostruzione Industriale« (IRI). Ta ustanova si je prevzemom udeležb pri velikih podjetjih in z nadaljnjem finanšnjem teh podjetij ustvarila močegen industrijski koncern, ki obsega predvesno težko industrijo in paroplovstvo. Podjetja, ki jih danes kontrolira ta ustanova za industrijsko obnovu kontrolira danes 75% italijanske proizvodnje surovega železa, 45% proizvodnje surovega jekla, 90% italijanske trgovske brodogradnje in 78% produkcijske kapacitete ladjedelnic, poleg drugih podjetij oboroževalne industrije, industrije celuloze ter industrije gumija. V okviru tega instituta je teška industrija organizirana pod okriljem družbe »Finisider«, ki obsega podjetja Iva, SIAC, Terni in Dalmine) paroplovna podjetja pa so organizirana pod okriljem družbe Finmare, ki ji pripadajo paroplovne družbe Italiata (z glavnico 500 milijonov lir), »Lloyd Triestino« (z glavnico 300 milijonov), »Tirrenia« (z glavnico 150 milijonov) in »Adriatica« (z glavnico 150 milijonov). Od ustanovitve je država organizaciji IRI stavila na razpolago preko pet milijard lir ne glede na letne subvencije posameznih podjetij.

V podjetjih, ki pripadajo koncernu IRI, je zaposlenih 230.000 delavcev. Največje produkcijsko podjetje železarske industrije »Terni« obratuje z glavnico 645 milijonov lir. To podjetje se je v zadnjih letih zlasti uspešno udejstvovalo tudi pri proizvodnji domačega premoga in se v premožničkih to družbe pridobiva na leto že preko 500.000 ton premoga. Družba je pri proizvodnji jekla že 90% potrebna premoga nadomestila s premožem iz lastnih premožnikov.

Mogoča je organizacija italijanske kemične industrije, ki je skoro v celoti organizirana pod okriljem znane družbe Montecatini v Milano, ki spada med največje koncerne kemične industrije na svetu. Ta družba ima okrog 2 milijardi lir lastnih sredstev (glavnice in rednega rezervnega sklada) ter zaposluje okrog 75.000 delavcev, ki jim na leto izplačuje okrog 600 milijonov lir mezd. Poleg podjetij kemične industrije so v tem koncernu organizirana močna rudarska podjetja s številnimi elektrarnami. Družbena podjetja potrošijo na leto 12,5% celotne italijanske proizvodnje električne energije. Poleg tega odpade na skupino Montecatini 10% prometa italijanskih državnih železnic. Družbena podjetja se bavijo s proizvodnjo svinične in cinkove rude, pirita in žvepla, nadalje s proizvodnjo aluminija, predvsem pa s proizvodnjo umetnih gnojil (dušikovih in superfosfatnih), modre galice, vsakovrstnih kemičnih proizvodov, lakov in ferizev ter umetne svile. Družba se peča s proizvodnjo sintetičnega bencina, barvil, najrazličnejših zdravil in fotografskih predmetov.

V vrsti največjih italijanskih industrijskih podjetij je treba omeniti tudi koncern »Snia Viscos«, ki obsega od leta 1939, ko je prevzel tri druga italijanska velika podjetja te stroke, 70% italijanske proizvodnje umetnih tekstilnih vlaken ter se v veliki meri tudi udeležuje v italijanski proizvodnji celuloze. Podjetje je s svojimi proizvodi znano daleč po svetu in je doseglo zlasti velike uspehe s svojimi poskusi na področju proizvodnje umetne volne iz kažeina, tako zvanega lamitala, ki se danes v veliki meri uporablja poleg naravne volne, ker ima kot organski proizvod vse lastnosti naravne volne. Družba ima od leta 1939 700 milijonov lir delniške glavnice.

Gospodarske vesti

Na Hrvatskem so začasno ustavili poslovanje v trgovinah z obloko in življenjskimi potrebščinami. Hrvatska vlada je izdala naredbo o začasni ustavitvi poslovanja trgovinskih obratov, ki prodajajo oblačilno blago in ostale potrebščinne. Po tej naredbi je za 8 dni ustavljena v trgovini na delo in na drobno prodaja oblačil, šivanega in pletenega perila, nogavic, platna, popelna in zefirja, odev, usnja, obutve, mila, mesnih, ribjih, sadnih in drugih konzerv. Trgovci morajo v dobri zaporje prijaviti točen popis zaloge navedenih predmetov.

Na južnouzhodnih bojiščih

Le rovine della vecchia reggia sulle »Terzije« — Stari kraljevi dvor na Terazijah v ruševinah

Hrvatski tiskovni urad »Velebite poroča« Sofije, da se je na povabilo nemškega tiskovnega šefa dr. Dietricha odpravilo iz Berlina večje število berlinskih in tujih novinarjev pod vodstvom in zaščito vrhovnega poveljstva nemške vojske na potovanje po bojiščih jugovzhodne Evrope. Pot je vodila najprej v Beograd, kjer se zdaj življenje le malo razlikuje od prejšnjega drugega življenja. Vodovod, električna in druge javne naprave so že obnovljene. Trgovine se spet odpirajo. Izhaja nov dnevnik. Po zaslugi energične pomoči nemških uradnih krogov je bila izvršena obširna obnova in so odstranjene posledice razsula.

Narod si je opomogel od prestanega strahu. Novinarji so med drugim obiskali stari

dvor, od katerega je razrušen samo oni del, kjer so leta 1903 nastopili zarotniki. Škoda, ki so jo napravile nemške bombe na poslopjih, važnih za vodstvo vojske in na vojaških poslopih vobče, se odstranjuje in se ruševine odkopavajo. Zdaj se lahko natančno vidi, kako točno so merili nemški bombarderji. Tako je na primer razrušena palača vojnega ministrstva in generalnega štaba, ništa pa bili zadeti bližnji palači prometnega ministrstva in senata. Najbolj je porušeno pristanišče s skladišči.

Iz Beograda so potovali novinarji dalje po široki podonavski ravnini v srbsko gričevje, potem skozi plodne doline in goste gozdove proti jugu. Ni bilo opaziti hudih

sledov borbe, ker je nemška vojska zaželo kakor vihar. V neke nem taboru, ki so ga obiskali, našli poleg 3000 srbskih ujetnik Angležev, večinoma Avstralcev iz Severne Afrike prepeljani v so večidel starejši možje, ki se v znani ofenzivi generala Wawe zato silno začudili, ko so čuli iz slik dopisnikov, da so nemške in oklepne kolone že prestopile egip. Je pa med ujetniki tudi nekaj p Angležev, ki so bili na hitro ro v Grčijo. Novinarji so potovali v Sofijo, od koder so namenjeni česovo črto v Solun in v Atene.

Kronika

Iz Italije

V Nemčijo je predsinotičnim odpotovala tudi iz Trsta večja skupina delavcev. Razmeheni bodo po nemških kmetijah in tovarnah čez poletje.

Petres so čutili predsinotičnim okrog 18.16 na Reki. Sunek je bil prav močan in slisalo se je podzemsko bobnenje, ki je trajalo dobro minuto. Vendar ni nastala nikak škoda.

Umrila je v Trstu g. Ana Marija Keršovanova. Dosegla je starost 80 let.

Himen. V Trstu sta se poročila g. Joahim Sancin in gđ. Alma Lučinova. Oba sta namenačna pri nekem trgovskem podjetju. Čestitamo!

Iz Ljubljane

u— Sprejem zastopnikov socialnega-zavarovalnih zavodov pri gospodu Kr. Civilnem Komisarju. Njegova Ekscelenca Kr. Civ. Komisar Grazierli je v torek, dne 29. aprila t. l. sprejel zastopnike Okrožnega urada za zavarovanje delavcev in Pokojniškega zavoda za namestečevce. Zastopniki socialno zavarovalnih zavodov so vsokoga predstavnik italijanskih civilnih oblasti na našem ozemlju pozdravili z izrazi vdanosti in podčrtali svojo dobro voljo, da v okviru danih možnosti neovirano izpolnjujejo dolžnosti, ki jih socialnemu zavarovanju nalagajo veljavni zakoni in posebno še sedanje izredno težke socialne in zdravstvene prilike. Gospod Komisar je izrekel načelo, da mora biti delo vestransko spoštovano in zaščiten. Vsi morajo z vso prizadevnostjo izvrševati svoje dolžnosti. Gospod Komisar bo vsem takim prizadevanjem nudil vso svojo stvarno in moralno pomoč. Razveseljivo je, da je gospod Komisar pokazal veliko osebnega poznavanja

FRANZ JOSEF GRENCIGA

nja vprašanj socialnega zavarovanja. Zato smo tudi uverjeni, da bo socialno zavarovanje v visokem predstavniku fašistične Italije imelo svojega dobrega zaščitnika. Ob tej priliki izrekamo tudi prepričanje, da bodo delodajalci s posebno vneto in vestnostjo razumeli potrebo socialnega zavarovanja in izvrševali vestno iz zakonov izvirajoče dolžnosti. Zavarovalci pa morajo tudi z lastnimi sredstvi in zlasti s svojimi moralno zrelostjo prispevati k zaščiti koristi socialnega zavarovanja in preprečevati zlasti vse zlorabe.

u— Nove krušne karte. Kr. Civilni Komisar za zasedeno ozemlje je takoj po svojem prihodu v Ljubljano velik del pozornosti posvetil vprašanjem prehrane našega mesta in pokrajine. Dogodki zadnjih dni so se kajpak zvrstili s preveliko naglico, da bi bilo mogoče na mah urediti vse potrebne formalnosti, zdaj pa so že nove krušne karte v tisku, da se bo v kratkem nemoteno nadaljevala prodaja moke in kruha. Po desedemletnem sistemu je bilo odmerjeno na osebo 4 kg krušne moke, po italijanskemu načinu pa bomo prejeli po 8 kg mešanice pšenične in koruzne moke.

u— Proslava 1. maja v Ljubljani. Pripadniki nemške kolonije v Ljubljani so v četrtek slovesno proslavili nemški narodni praznik. Nemški konzul dr. Hans Brosch je dopolnil prirediteljske pristojnosti sprejem na konzulatu, ki sta se ga udeležila tudi Kr. Civilni Komisar za zasedeno ozemlje ter Poveljnik mesta general Romero. Popoldne se je zbrala nemška kolonija v dvorani Mikličevega hotela. Nemški konzul je imel pri tej priliki nagovor na ljubljanske Nemce, ki so mu privedli viharno ovacijo. Slovesnost se je zaključila s prepevanjem narodnosocialističnih pesmi. Manifestaciji je prisostvovala tudi zastopstvo ljubljanskih fašistov v krojih pod vodstvom Tajnika Zveze centrov za socialno pomoč na slovenskem zasedenem ozemlju. Po svečanosti so fašistični zastopniki še dalje ostali v družbi z nemškimi tovaršili ter navdušeno vzklikali Duceju in Vodji.

u— Ravnateljstvo drž. klasične gimnazije v Ljubljani sporoča, da se bo nadaljeval redni pouk v vseh razredih od ponedeljka, dne 5. maja dalje v popoldanskih urah, in sicer bodo imeli vsi nižji razredi učilnice pri uršulnikah, vsi višji pa na I. moški gimnaziji v Vegovi ulici. Začetek pouka bo v ponedeljek ob 13.50. Vrnjene knjige iz podporne zaloge dobe učenci na-

zaj. Obenem morajo vrniti sprječevala, če so jih vzeli. Učenci, ki so se priglasiili za sprejem iz mariborske klasične gimnazije, naj prujejo čim prej, ali vsaj do sobote, dne 10. maja, v šolo in se javijo ondi ravnateljstvu.

u— Prva javna produkcija gojencev šole Glasbene Matice bo v ponedeljek 5. t. m. ob četrta na 7 zvečer v mali filharmonični dvorani. Na produkciji bo nastopilo 13 gojencev klavirskega in violinskega oddelka šole Glasbene Matice. Starši in gojenci so vabljeni, da posetijo produkcijo. Sprodane stane 3 din, dobi se v Knjižarni Glasbene Matice in velja kot vstopnica.

u— Po neveščnih nalivih, ki so že kar preveč namočili zemljo in so že precej škodovali cvetju, smo davi spet dobili sončno vreme. Vendar se še oblaki kopičijo po nebu, a veter preganja soparico. Povsod se bohoti sveža pomladna rast. Ljubljanski parki in vrtovi — predvsem Grad, Tivoli in Rožniški gozdovi — dobivajo vedno lepe pomladno okrasje, ki ga vneta poživilje drobni krilatci, veselo žvrgoleč ob svoji matčni družinski sreči.

u— Morske ribe iz Trsta na trgu. Zaradi prometične ovir že 5 tednov ni bilo morskih rib na ljubljanskem trgu, včeraj pa je prispela prva pošiljka iz Trsta. Priljubljeni so nekaj zabojev grlic, ki so bile po 28 din kg. Razume se, da je bilo povpraševanje po njih zelo veliko in so jih gospodinjice kmalu razrabile.

u— Avtomobilska nesreča. Na kirurški oddelku splošne bolnice so pripeljali šoferja Ivana Elsmarja, zaposlenega pri mestni občini. Pripetil se mu je neroden karambol, a poleg njega sta se pri nezgodi poškodovala še dva njegova potnika.

u— Več pozornosti otrokom! Z izanske ceste so včeraj pripeljali mestni reševalci v splošno bolnico leto dni staro Marjanco Zalario, ki se je zvrnil nanjo lonec kroga, ki je dobila precej hude opekline po rokah. Prav tako je moral v bolnico 2-letni delavčev sinček Ivan Cencelj z Zaloške ceste, ki je doma našel steklenico esence in napravil nekaj požirkov. Na srečo njegova zastropitev ni huda.

u— ŽSK Hermes, nogometna sekcija. V nedeljo ob 10. uri v primeru lepega vremena igramo na našem stadionu trening tekmo proti italijanskemu vojskemu moštvu. Postava je razvidna na oglašni deski na običajnem mestu. Obvestite se med seboj. Vhod ob kamniški prog!

Bramorje in voluharje

uniči preizkušeno sredstvo BRAMORIN. Navodila v drogeriji KANC — Ljubljana, Židovska 1.

u— V 10. in od 16. do 17. ure v telovadnici učiteljskega Resljeva cesta. Tečaj vodi telovadni učitelj Zalelet Vinko.

u— Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal danes od 20 ure do ponedeljka do 8. ure mestni zdravnik dr. Debelak Gvido, Tyrševa cesta pl. 62-I, telefon št. 27-29.

u— Tečaj italijanščine, nemščine in nemške stenografije. Pojasnila: Trgovsko učilišče Robida, Ljubljana, Trnovska ul. št. 15. (—)

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave: ob 16., 18. in 20. uri

Premiera fantastičnega filma

Frankensteinov sin

Boris Karlov, Bela Lugosi.

KINO SLOGA — TEL. 27-30

Danes premiera prekrasnega glasbenega valedela

VEČNE MELODIJE

(MELODIE ETERNJE)

Wolfgang A. Mozart — Gino Cervi

Aloisia W. Lange — Conchita Montenegro

KINO MATICA — tel. 22-41

DNEVNE VESTI

* **Tobakarji so lahko brez skrbi.** Izkušnje iz prve svetovne vojne, pa tudi dejstvo, da je v nekaterih krajih na Štajerskem in na jugu nekdanje Jugoslavije začelo primanjkovati tobaka in cigarete, so povzročili mnogo skrbi moškemu in kadečnemu ženskem svetu, češ, da se nam obeta še velika stiska za tobak. Te skrbi pa so precej odveč, saj ima tobačna tovarna v Ljubljani veliko zalogo izdelkov in surovin. Strah pred pomanjkanjem tobaka je v naših krajih toliko manj opravičljiv, ker je morala Ljubljana dosej zalagati s cigaretami tudi Gorenjsko in Štajersko, ki sta zdaj pod nemško upravo.

* **Spet nesreča z granato.** Posetnik Jurij Kopač iz Sela pri Šumberku je bil v četrtek zaposlen s podiranjem drevoja v gozdu. Med delom je našel majhno ročno granato, ki pa jo je tako neprevidno porabil, da je tisti trenutek eksplodiral in mu razmesarila obraz, obenem pa ga neverno ranila po rokah in nogah.

* **Italijansko-slovenska vadnica za samoukaje** je izšla v tiskarni Slovenija, Vegova ulica 6. Obsega 6 tiskovnih pol (96 strani, žepna oblika). Cena vezani knjigi 40 din.

zivano, da so v času 3 dni prinesajo nazaj v naše skladišče v Ljubljani, Ministrstva 10. Ker so nam dotični znani in ako se hočejo izogniti nadaljnjim posledicam zakona, naj to store čim prej. Gorenjske mlekarске zadruge, Naklo, 2. maja 1941.

* **Feniksove zavarovance** vlijudno obveščam, da je zastopstvo Jugoslovanskega Feniksa v Ljubljani v smislu uredbe od 31. januarja 1941 prenehalo poslovati dne 31. aprila 1941. Vsi poslji zastopstva so bili s tem dnem prenešeni na Nabavljajno zadruo državnih namestečevcev v Ljubljani in poverjeni direktorju g. Zvonku Zolgerju oziroma njegovemu namestniku g. Srečku Cerčku. Vsi zavarovalni naj se blagovolijo obracati v vseh zavarovalnih zadevah edino na imenovana dva gospoda, ker so z likvidacijo zastopstva prenehale vse moje funkcije. — Ivo Lah. (—)

S Spodnje štajerske

* **Konzul dr. Goričan živ in zdrav.** Med našimi rojaki, ki jih je vojna vihra zatekla v Beogradu, je bil tudi bivši konzul dr. Josip Goričan s soprogo. Kakor nam zdaj poročajo, sta g. konzul in njegova gospa živa in zdrava.

* **Novi župani v Savinjski dolini.** Z okupacije Savinjske doline po nemških četah, so se izvršile tudi znatne spremembe v lokalni upravi tamošnjih krajev. V Gornjem gradu je bil za novega župana imenovan banovinski zdravnik dr. Lauer, na Ljubnem gozdar bivšega škofjškega veleposvestva Bleier, v Mozirju pa gostilničar Čelnšek.

* **Smrt solčavskega župnika.** V Solčavi v Savinjski dolini je umrl župnik g. I. Arko. Pokojnik je bil vzor duhovnika in je bil znan po vsej Sloveniji, saj so se številni turisti radi oglašali v solčavskem župnišču, ki je bilo popotnemu človeku zmerom gostoljubno odprto. G. Arku častno spomin!

Iz Maribora

a— **Mariborsko gledališče.** Vodstvo mariborskega gledališča je bilo poverjeno g. H. Siegerju. Ves gledališki inventar je bil po zastopniku prejšnjega upravnika dr. Radovana Brečiča, po g. Pavlu Razbergerju izročen novemu gledališkemu vodstvu. Novo vodstvo ima v načrtu tudi organizacijo gostovanj graškega gledališča.

a— **Najnižji delavski zaslužki.** Tudi v Mariboru je po vseh obratih uveljavljen pravilnik o najnižjih delavskih mezdah, kakršen je v veljavi po vsej Nemčiji.

INSERIRAJTE V »JUTRO«!

Kulturni pregled

Revija »Civiltà«

Kljub vojni, ki izčrpa toliko pozornosti in sredstev, se v Rimu nadaljuje priprave za veliko razstavo svetovnega značaja in pomena. Z mladostnim vzgornom, ki povsod označuje pota fašistične revolucije, so se italijanski vodilni krogi oprili izpodbude Duceja in pripravljajo za rok, ki še ni dokončno določen, velikopotezno, Italije in Rima dostojno reprezentativno revijo svoje kulture in njenega mesta v civilizaciji človeštva. »Espozione Universale di Roma« ima biti po načrtu veličasten podvig tiste Italije, ki ji je prav sedanja vojna odprla široke svetovnozdgovinske vidike.

V izdaji znanega milanskega založnika Bompianija in v redakciji posebnega odbora, ki mu je na čelu Luigi Federzoni in med člani pisatelj Emilio Cecchi, je začel izhajati trimesečnik »Civiltà«. Pred menoj leži tretji zvezek te razkošne revije, ki se uvršča po opremi, tisku in ilustracijah med najlepšne revialne tisake, kar si jih lahko zaželi bibliofilovo razvajeno oko. Kdor se spominja božičnih števil »Illustrazione italiana« ima približen pojem o značaju tega reprezentativnega gisla organizatorjev bodoče rimske razstave.

Iz vsebine navedenega zvezka omenjam predvsem članek pisatelja Emilia Cecchi, člana Italijanske Akademije: »Il Palazzo della Civiltà italiana«. Na ogromnem prostoru pripravljajo se razstave se že dvigajo pod sinje rimsko nebo mogočna »Palača italijanske kulture«, ki bo stala kot trajna stavba ob vhodu na razstavišče. Pa-

lača je po svojem arhitektonskem značaju odlična stvaritev, dostojna dožele, ki je dala arhitekturi cerkva in palači toliko vzorov ter naroda, ki je do malega v vseh kulturnih središčih Evrope zapustil znamenite sledove svojih stavbenih sposobnosti in tradicionalnega okusa. Šestnadstropno palačo označuje to, da je zgrajena po sistemu enakomernih arkad, zato zapuščata verske in laične vtisk. Na opažo so zapísane Mussolinijeve sloveče besede:

Narod pesnikov, umetnikov, junakov, svetnikov, mislecev, znanstvenikov, morjelocev in izseljencev. Stavba je visoka 67 metrov; šest nadstropij je vidnih od zunaj, eno je pod zemljo, osmo pa v frontni fasadi. Vseh arkad je 216. Palača, ki je zgrajena iz pleničnega materiala, bo obdana z velikimi skulpturami. V nji bodo razstavljena najzanimivejša dela, ki označujejo italijansko kulturo, iznajdljivost in tvorno silo genija te dožele, ki je skozi vekove ustvarjal tudi v najtežjih vnanjih razmerah dela materialne in duhovne kulture ter z njimi razširil in poglobil človeško civilizacijo. Religija, politika, umetnost, zgodovina bodo v tej palači prikazane kot žive socialne sile, ki so dobile posebno italijansko obliko in se preko nje razvile v občečloveško.

Profesor grške literature na florentinski univerzi Giorgio Pasquali je prispeval članek »Roma antica e la Campagna«. V njem podaja zgoščeno staro zgodovino Večnega mesta in njegove zveze s tisto

otozlepole rimsko Kampanjo, ki je navdušila že toliko lepočutečih tujih popotnikov. Izmed ostalih razprav in člankov omenjam: docenta Valeria Mariani razpravo o italijanskem slikarstvu na Malti, Luciana Laurenzi članek o starem in novem Rodiju, Guida Plovena sestavek o freskah Paola Veronesa v vili Maser, Silvia d'Amica razpravo o sredozemski dram, Silvia Negra članek »Mondo nuovo su paesaggi vecchie«, šestnajst neizdanih sonetov Cesara Pascarellie itd.

Pravo naslado pripravljajo čitatelju sile v barvah med njimi krasne reprodukcije neodkritih fresk Paula Veronesa, dalje reprodukcije značilnih primerov italijanskega ljudskega slikarstva z njegovo bogato ornamentaliko; a tudi podobe v tekstu in enobarvne reprodukcije kažejo izbran okus in odlično tehniko.

Revija »Civiltà« je najlepše literarno in umetniško opozorilo na pripravljajočo se rimsko razstavo, bleščeč grafični izraz duha, ki združuje staro in nov, sloves antičnih tal in več kot dvasočletne kulture z novim vzgornom in z aktivno prključitvijo k reformnim silam civilizacije 20. stoletja. Iz te revije prihaja diš staroga in novega Rima, iz nje čutimo silni utrip italijanske civilizacije, ki v vseh krizah rešuje večno pred časovnim in trdno gradi mostove k lepši bodočnosti zbezanega in izmučenega človeštva.

Spisi A. Ušeničnika

V sorazmerno kratkem času je izšlo pri Jugoslav. knjižarni sedem zvezkov izbranih spisov Aleša Ušeničnika. Izdaja pogloblitvena dela najpomembnejšega predstavitelja slovenske katoliške filozofije in sociologije sodi tudi za pristaše drugih svetovnoznanstorskih smeri med najzanimivejše

pojave na našem knjižnem trgu. Dr. Aleš Ušeničnik je poleg prof. Fr. Vebrna najrodovitvejši slovenski filozofski pisec in v vsakem pogledu osebnost nevskadnjega formata. Njegovo delo, najsi ima, kakor je razumljivo, izrazit pečat svetovnonazorske enostranosti in je v velikem delu apologeta ali pa polemika z nasprotnimi miselnimi strujami — to delo je v celoti stvaritev nenavadno razgledanega avtorja in dobrega stilista.

Prva serija šestih zvezkov Ušeničnikovih spisov razodeva že po vsebini širino kroga, v katerem se giblje pisčevno spretno pero. Prvi zvezek je odmerjen nekaterim problemom vere, npravnosti in kulture. Tu so tudi sestavki, ki so pereči celo v sedanjih dneh, na pr. članek o machiavellizmu, o poskusu nove moderne etike, o odnosu vere in kulture. V drugem zvezku so objavljene razprave in članki, ki jih je pisec razdelil v tri cikle: Naš čas in naše krščanstvo — Misel, volja in dejanje — Umetnost. Med drugim srečujemo tu najtežje argumente, ki jih je mogla katoliška filozofija postaviti zoper pozitivizem. Njemu nasproti zagovarja Ušeničnik načela krščanskega idealizma. Za estetsko zainteresiranega čitatelja utegnejo biti najzanimivejši članki, v katerih obravnava pisec večnostni pomen umetnosti, dalje umetnikovo pravno odgovornost, odnos med umetnostjo in npravnostjo ter problem umetnosti in kritike. — Tretji zvezek je posvečen posameznim filozofom in nekaterim filozofskim problemom. Platon, sv. Avguštín in Tomaž Akvinski, Dante, René Descartes, Anton Mahnič ter posamezni domači svetovnonazorski pisci (Iv. Zmavec, Seidl, Milan Vidmar, Fr. Derganc in Fr. Veber) stoje v ospredju Ušeničnikovega kritičnega zanimanja. Teolog in filozof sta tudi tu naj-

tesneje združena. Kakorkoli je dr. Ušeničnik v presoji posameznikov strog in z najtršo doslednostjo zvest dogmatičnim načelom Cerkve, vendar čutimo, da skuša biti povsod pravičen in vztraja pri načelu, ki ga je poudaril v uvodu tej izdaji: »Kritika bodi, če treba, ostra, brezobzirna, a so neke meje, ki jih ne sme prestopiti. Te meje so, ko se začne sodba o osebi sami. Izmed filozofskih problemov omenjamo delno polemične članke o realizmu in skepticizmu, o hipotezah in vedi, o bistvu življenja, o evolucionizmu, o descenci.

Iz četrtega zvezka se oglašajo predvsem teolog in apologet. Prvi del se imenuje »Bog, Kristus, religija in življenje«, drugi »K Resnici«, tretji pa »Iz metapsihologije«. Izmed sestavkov, ki so zbrani v tej knjigi so posebno zanimive izpovedi nekaterih konvertitov in izjavjanja o hipnotizmu, o spiritizmu, o slutnjah, spominih in »drugem vidcu«. — Petemu zvezku je dal prevladujoč značaj Ušeničnik — sociolog. Tu razpravlja o vprašanju avtoritete, demokracije, liberalizma, vojne in miru, o narodu in nacionalizmu, o samoodloči narodov, o Mahničevem stališču glede narodnosti. V posebnem delu z naslovom »Iz sociologije« se bavi med drugim z marksizmom in z nekaterimi problemi, ki so v tesni zvezi s teorijami sodobnega socializma in s svetovnoznanstvenimi pogledi dialektičnega materializma. — Šesti zvezek je vsebinsko posebno pester. Poleg člankov, ki jih je pisec strnil v ciklus »Katoliška renesansa in nasprotni tokovi«, sta tu dve za širšo kulturno občinstvo posebno zanimivi skupni razpravi in člankov: »Umetnostne in literarne borbe« in »Literarni zapiski«. Ti sestavki kažejo, s kolikšno pozornostjo zasleduje predstavitev slovenske neotomistične filozofije naše umetniško in literar-

Zaštita hrvatske čistokrvnosti

Zagreb, 2. maja
Kakor smo napovedali v daljšem dopisu iz Zagreba, je hrvatska vlada pripravila posebne odredbe o hrvatskem državljanstvu in posebej se o zaštiti krvi in časti hrvatskega naroda. Nove odredbe, o katerih smo rekli, da bodo kompromis med nürnberškimi zakoni in italijanskimi ukrepi o židovstvu, so prav zanimive in si jih bomo ogledali nekoliko obširneje, saj je tudi med Slovenci dobro znano, kolikšen je bil doslej vpliv židovskega življa med hrvatskim narodom.

Državljanstvo in državni pripadniki
Predvsem nas zanima zakonska odredba o državljanstvu, ki je bila, kakor ostale odredbe, podpisana od poveljnika dr. Pavelića in predsednika zakonodajnega poveljstva dr. Milovana Zanicca dne 2. aprila. Državljanstvo na Hrvatskem je dvojno. Državljan pripadnik je oseba, ki stoji pod zaščito nezavisne države Hrvatske; državno pripadništvo se doseže po predpisih posebne zakonske odredbe. Državljan pa je državni pripadnik arijskega rodu, ki je s svojim zadržanjem dokazal, da ni deloval proti osebnim in tuzemnim hrvatskega naroda in ki je voljan zvesto služiti hrvatskemu narodu in njegovi državi. Državljan je nosilec političnih pravic po določbah zakona. Notranje ministrstvo bo izdalo navedbene potrebne za izvedbo in izpolnitev te zakonske odredbe, katere je — kakor ostale — stopila takoj v veljavo.

Znamenja hrvatske državnosti
Grb hrvatske države je ščit s 25 kvadratnimi polji srebrne in rdeče barve, nad grbom pa je znak v obliki zvezdaste, trikrat spletene rdeče vitice, ki obkroža belo polje, na katerem je velika črka U temno modre barve. Zastava je rdečo-belo-modra. Sredi nje je državni grb. Državna zastava se rabi povsod, razen pri vojni morarici, ki ima na svojih enicah in uradih posebno stilizirano zastavo. Poveljnikova zastava, izobešana tam, kjer prebiva in vlada poglavar države in se z njim nosi, je podobna splošni državni zastavi, ima pa zlat rob. Veliki državni pečat, izdelan za pečatni vosek, je krog s polmerom 70 mm, z državnim grbom in z napisom: »Nezavisna Država Hrvatska«

Zakonska odredba o rasni pripadnosti
Pravi v prvem členu, da je arijskega rodu oseba, katere predniki so pripadniki evropske plemenske skupnosti ali pa so pripadali tej zajednici izven Evrope. V kolikor za nekatere službe ni drugih določb, se arijsko poreklo dokazuje s krstnim in poročnim listom prednikov prvega in drugega kolena (staršev in starih staršev). Pri muslimanih je potrebno pismeno pričevanje dveh verodostojnih prič, ki sta poznali prednike. V dvoimnih primerih odloča notranje ministrstvo na predlog rasnopoličnega poveljstva.
Osebe, ki imajo poleg arijskih prednikov enega prednika žida v drugem kolenu ali drugega evropskega nearija, se v pogledu pridobitve državljanstva izenačujejo z osebami arijskega rodu. Osebe z dvema prednikoma židovskega rodu se prav tako lahko izenačijo v pogledu državljanstva z osebami arijskega rodu, v kolikor to ni drugače odredeno v naslednji odredbi.
Za žide smatra zakonska odredba: osebe, ki potekajo vsaj od treh prednikov drugega kolena, ki so bili židovskega rodu. Dedi in babice veljajo za žide, če so židovske vere ali če so se v njej rodili. Dalje so židje osebe, ki imajo dva prednika drugega kolena židovskega rodu in to v naslednjih primerih: ako so bili 10. aprila 1941 židovske vere ali pa so pozneje vanjo vstopili; če imajo zakonskega druga, ki velja za žida v smislu te odredbe; če po uveljavitvi te odredbe stopijo v zakon z osebo, ki ima dva ali več židovskih prednikov drugega kolena, kakor tudi potomci takega zakona. Dalje se smatra za žida nezakonski otrok z židom, rojen po 31. januarju 1942 in slednji, če notranje ministrstvo odloči, da posameznik velja za žida.
Osebe, ki so se rodile izven hrvatske države od staršev, ki niso s hrvatskega in so bile 10. aprila 1941 židovske vere ter imajo v drugem kolenu najmanj dva židovska prednika ali pa veljajo za žide po zakonih države, iz katere potekajo, se smatrajo za žide. Dalje osebe, ki po uveljavitvi te odredbe sklenejo prepovedan zakon, enako njihovi potomci. Za cigana velja po tej naredbi oseba, katere dva prednika v drugem kolenu sta bila ciganske krvi.

no življenje. Med drugim so tu članki o svobodni umetnosti, o umetniškem etosu, o Petrarki in Prešernu, o Askercu, o Cantarju, o Župančiču, o A. Medvedu, o poziciji Solovjeva, o pesniških spoznanjima (Petrarka, Michelangelo, Tasso) itd.
Izdaja Ušeničnikovi Izbrani spisov je vzorna po svoji pregledni ureditvi: marginalna po vzoru starih knjig in izérno stvarno kazalo v vsakem zvezku močno olajšujejo čitanje in proučevanje teh knjig.
Dr. Aleš Ušeničnik, slovenski nadaljevalec tiste filozofske perennis, ki jo nje predstavljatelj Aristotel, Tomaž Akvinski in drugi, nam preseneča po svoji univerzalni razgledanosti. Pri njem je filozofija pojmovana prav široko, kot sinteza proučevanja teologije, prirodnih ved, psihologije, sociologije, estetike. Sedanjí čas so kaj neprijazni filozofskim meditacijam in diskusijam med posameznimi nazori. Toda prav v teh časih potrebuje misleč človek opore v našem, kar je stanovitnejše od dnevnih gesel in vsakdanjih skrbi. Spisi A. Ušeničnika so vzlic vsej enostranosti prava zakladnica podnetov in idej.

Zapiski
Dopolavoro in literatura. Organizacija Dopolavoro, ki smo jo že prikazali v okviru naših kulturnih informacij, je uvedla značilno izpodbudno za literarno udejevanje v vrstah delovnega ljudstva. Vse njene provincialne organizacije razpisujejo že nekaj časa vsako leto tekmovanje za najboljše izvirne literarne sestavke, ki dobe nagrado. Tekmujejo lahko samo uradniki in delavci, ki so včlanjeni v Dopolavoro. Teh pisateljskih tekem so se udeležili že številni delavci, izmed katerih so se mnogi prav lepo postavili. Vodstvo »O. N. D.« je izdalo že nekaj zvezkov spisov, ki so bili nagrajeni na takih tekmovanjih.

Pri notranjem ministrstvu je ustanovljeno rasno politično poveljstvo, ki bo odsejal izrekalo mnenje in stajalo predloge v vseh dvoimljivih primerih plemenske pripadnosti. Končna rešitev pa vselej pripada notranjemu ministrstvu. Predpisi o ustrojstvu in delokrogu novega poveljstva bodo določeni s posebno naredbo. Osebe, ki so se pred 10. aprilom 1941 izkazale zaslužne za hrvatski narod, posebno še za njegovo osvoboditev kakor tudi njihovi zakoniti tovariši, s katerimi so stopile v zakon pred uveljavljenjem te zakonske naredbe ter potomcem takega zakona, lahko poglavar države spregleda predpise te naredbe in jim prizna vse pravice, ki pripadajo osebam arijskega rodu.
Sklepanje zakona (braka) med židi in drugimi neariji, ki niso arijskega rodu, v ariji je prepovedano. Posebna dovoljenja izdaje notranje ministrstvo po nasvetu rasno političnega poveljstva.

Nezakonsko spolno obvezanje med židi in drugimi neariji z arijskimi ženskami je prepovedano. Tak možki zagrabi zločin oskrunjenja rodu ter se kaznuje z zapornom ali ječo. Če pa se zgodi celo nasilje nad nedolžnim dekletom, se lahko izreče smrtna kazen. Židi in drugi neariji ne smejo v svojem gospodinjstvu zaposliti arijskih žensk pod 45. letom starosti. Nearijcem in državnim pripadnikom je pre-

povedano izobčati hrvatske državne in narodne zastave ter kazati hrvatske narodne barve in znake. Vse izpremembe židovskih priimkov, izvršene po prvem decembru 1918, so razveljavljene ter se morajo zamenjati s prvotnimi priimki.

Ustaški pokret in državna oblastava
Ker je naloga ustaškega pokreta, da bi v hrvatski državi vedno in povsod vladal samo hrvatski narod in da bi bil on sam popoln gospodar vseh stvarnih in duhovnih dobrin v lastni domovini, je bila izdana posebna odredba o vzpostavitvi ustaške organizacije z državnimi oblastvi. Ustaški poveljniki morajo povsod, kjer se to še ni zgodilo, izvesti organizacijo celotne državne oblasti. Skrbeti morajo, da se bodo vse zakonske odredbe in ministrske naredbe izvrševale v popolnem skladu z ustaško državno politikom. Nadzorstveni organi ustaškega pokreta morajo vsako nerednost takoj prijaviti glavnemu ustaškemu stanu in pristojnemu ministrstvu. V nujnih primerih, če bi se lahko zgodila velika škoda za narod, lahko sami izvršijo nujne ukrepe, o katerih obvestijo glavni ustaški stan in ministrstvo, vse to pod odgovornostjo ustaške prisega. Vsi taki ustaški poveljniki bodo imeli za nadzorstvo posebno odprto ustaško pismeno povelje.

Grenadirska godba vzbuja pozornost

La banda dei granatieri in marcia per le vie della città — Grenadirska godba v pohodu skozi mesto

Odkor je grenadirska godba v Ljubljani, ki prebivalstvo povsod sledi s simpatijami, saj je res odlična. Še prav posebno pozornost vzbuja vsak večer menjava straže pred palačo Kr. Civilnega Komisarja, kamor prikoraka vojaški stražni oddelek z godbo in se izmenjava izvrši strumno po tradicionalnih vojaških predpisih. Močni zvoki udar-

nih vojaških koračnic in zanimivi vojaški ceremonijal večer za večerom privabljajo Ljubljančane pred palačo na Bleiweisovi cesti. Drugod, kjer so višja vojaška oblastava, snamejo vsak večer zastavo ob zvokih trombe in jo jutraj spet namestijo. Vse-kakor ima Ljubljana prav zanimivo lice velike vojaške garnizije.

Tržne cene v Ljubljani

Cene mesu so, kakor znano, maksimirane in stane kilogram govedine I. vrste 16 do 18, druge vrste pa 13 do 15 din. Goveji jezik velja 18, goveja piščica 6, goveji vampi 10, jetra 6, ledvice 20 in vampi 14 do 24 din kilogram. Telečje meso I. vrste stane 20 din kg, II. vrste 16 do 18, jetra 24, pljuča 18 in možgani 8 din kilogram. Svinjine je bilo zadnji čas največ in sicer svinjsko meso I. vrste po 24, II. vrste po 18, pljuča po 8, jetra 15, ledvice 19, glava 9, domača slanina s kožo 23, brez kože 25, domači salo 28, domača mast 28, šunka 32, svinjsko prekajeno meso I. vrste 28, II. vrste 26, prekajeni parkiri 8, prekajena glava 14 in svinjski jezik po 24 din kilogram. Veliko popraševanje je po konjskem mesu, ki je I. vrste po 10 in II. vrste po 8 din kg. Drobnica velja: kostruno-meso 14 do 16, jagnjetina od 16 do 20 in kozličevina po 20 din kg. Sveže kranjske klobase stanejo 30 din kg, isto ceno imajo še hrenovke, safalade, posebna in prekajena slanina. Krakovski in drebniški klobase veljajo 35 din kilogram, tlačanke 20, polprekajane kranjske 40 in suhe kranjske 40 din kg. Kokoši velja 50 din, petelin 65, domači zajec pa 15 do 25 din komad po velikosti; žabji kraki stanejo komad 0,50 do 1 din, girice pa 28 din kilogram.

Liter dobrega mleka stane 3, kilogram surovega masla 50, čajnega masla 56, kuhane 52, kilogram bohinskega sira 40 do 44 po kakovosti, sirček 8 do 10, pole-

mentale 44, prima sir trapist 38 do 40 in sir trapist slabše vrste 34 do 36 din kilogram. Cena jajcem se giblje od dinarja do 1,25 din komad.
Liter novega belega vina velja 16 do 20 din, isto ceno ima staro belo; rdeče vino stane 16 do 18, novo črno vino 18 do 20, prav toliko staro črno, steklenica belega piva 8, kilogram malinova 26, pokalca komad 2,50 do 3, steklenica mineralne vode 8, rum pa 50 do 60 din liter.

Kilogram ljudskega kruha stane 5 din, zemlje pa so po dinarju. Mlevski izdelki imajo naslednje cene: moka št. 0 9,50, moka št. 4 5,50, kaša 8 do 10, jesprenj 7,50 do 9,25, jesprenček 9 do 12, otrobi 3 do 3,10, koruzna moka 4,75 do 5, koruzni zdrob 5 do 6,50, pšenični zdrob 9 do 10, ajdova moka I. vrste 11 do 13, ajdova moka II. vrste 9 do 10 in ržena moka 6 do 7,25 din kilogram. Žito velja: rž 4,50 do 5, ječmen 4,50 do 5, oves 5, prosa 5 do 6, koruza 4 do 4,25, ajda in fižol ribičan 8 do 12 in leča 13 din kg.

Jabolka stanejo kilogram I. vrste 14 din, II. vrste 10 do 12 in III. vrste 8 do 10. Oranže so po 1,75 do 6 din komad, limone pa po 1 do 1,25. Suhe češnje veljajo 20 do 28, rožiči 4 do 6, fige 12 do 24 in mandeljni 46 do 64 din kg.
Kavna mešanica stane 168, kristalni beli sladkor 18,50, sladkor v kockah 20,50, kavna primes 21 do 26, riž I. vrste 18, II. vrste 16 din kg. Namizno bučno olje stane 27, jedilno olje 24,50, vinski kis 4 do 5 in navadni kis 2,50 do 3 din liter. Kilogram morske soli 2,50, kamene soli 6 din. Popercel, stane 160, mlet 180, paprika III. vrste 30, sladka paprika 55 din kg, liter petroleja 9 din. Testenine I. vrste stanejo 16 do 20 din kg, II. vrste 10 do 14, pralni lug 5, čaj 300 do 500, pelmež 12 do 16 in rožine 30 do 36 din kilogram.
50 kg premoga stane 28, tona premoga 440 do 460, kučni meter trdih drv 160 do 170, ista količina trdih žaganih drv 170 do 190, mehki drv 90, kilogram oglja-izkalta 1,50 do 3,50 din.

Zelenjava ima naslednje cene: kilogram glavnote solate 24 din, solate berivke 20, motovilca 16, radiča 6 do 18, cvetača 14 do 18, spargelov 24, kolerabe 1, špinača 10 do 12, kislega zelja 4, inozemskega graha v stročju, luščenega fižola in čečule 3 do 4, pora 5, česna 12 do 14, starega krompirja 1,75 do 2,50, repe 1, kisle repe 2,50 do 3, korenja 4 do 12, peteršilja 3 do 6, zelenjave za juho 4 in rdeče pese 5 do 6 din.

Sadimo mnogo stročnic!

Dandanes, ko je prehrana ljudstva eno najvažnejših človeških vprašanj, se moramo poslužiti vsch sredstev, da si zagotovimo vsaj skromen živež. Med važno prehrano spadajo stročnice, zlasti fižol. Medtem ko je eden ali drugi že zamudil setev kulturnih rastlin, je za sajenje fižola in graha še vedno ugoden čas. Stročnice so splošno priljubljena in okusna jed, ki je tudi zelo redilna. Stročnice imajo mnogo redilnih snovi (22 do 27% dušikovih snovi in 44 do 53% škroba) ter nadomeščajo mesna jedila.
Fižol je po rasti nizek, prtičilen in visoki. Ker je proti mrazu zelo občutljiv, da sadimo šele v začetku maja. Večji kmetje trdijo, da je najprimernejši čas za sadenje fižola Florijanov teden (4. maja). Sadi se vrstoma v 6 do 7 cm globoke brazdice, ki se

narede z ozko motiko. Brazde naj bodo 25 do 30 cm vsakebši. Saditi fižol v kupčkih po 3 do 4 zrnca na isto mesto, kar naši ljudje zelo radi delajo, ni priporočljivo, ker se rastle, preveč skupaj stojče, ne morejo razasti in strčje sredi grmičar rado pišeni in gnije. Fižol dobro uspeva v rahli in apneni zemlji. Fižola je mnogo vrst, ki se ločijo po obliki, barvi in tudi po tem, ali ima strok na hrbtu vlaknatost nit ali je brez nje. Fižol brez niti se uživa lahko že na pol zrel s stročjem vred, medtem ko je

fižol z nitjo primeren za kuhinjo in žrnih. Zato je priporočati, da se sadi le boljše vrste fižol brez niti.
Grah uspeva v vsaki vrtni prsti. Ker mu mraz ne škoduje, ga lahko sejemo že zgodaj pomladi. Setev se lahko ponavlja na vsake štiri tedne do konca avgusta, da vse poljetje dozoreva in daje stročje. Grah se seje kakor fižol, le brazdice naj bodo po 30 cm narazen. Ko je kakih 15 cm visok, se visoko rastočim vrstam postavijo veje za oporo. Prtičljeni grah ne potrebuje opore.

Dalmacija, dežela vina in oljk

V navzkrižju z resnico se Dalmacija pogostokrat smatra za pasivno deželo, o čemer nazorno pričajo naslednji podatki, povzeti po članku Maria Segnana v tržaskem »Piccolu«.

Dalmacija je v resnici dežela mnogih možnosti, o čemer zgovorno pričajo številke. Od skupne površine 1.284.000 ha (12.840 kvadratnih kilometrov) odpade 22 odstotkov na obdelana polja, vrtove, sadovnjake, vinske gorice in travnike, 26 odstotkov na pašnike in 29 odstotkov na gozdove, tako da ostane samo 3 odstotke neproduktivne zemlje.

Da pokažemo nazornejšo sliko, naj Dalmacijo v tem pogledu primerjamo z nekaterimi italijanskimi provincami: v belunski provinci na primer odpade samo 8,6 odstotkov celotne površine na obdelano zemljo, kar pomeni razmeroma za dve petini manj kakor v Dalmaciji; v kvamerski provinci je manj ko 12 odstotkov celotne površine uporabne za obdelovanje, kar predstavlja nekaj več ko polovico v razmerju s površino Dalmacije; Istra ima komaj 2 odstotko več za obdelavo uporabne zemlje kakor Dalmacija, a trentinska komaj 15,2 odstotka, kar ustreza na drugi strani 67 odstotkom obdelane zemlje v Dalmaciji. Pašniki, ki zavzemajo v Dalmaciji 46 odstotkov skupne površine, kar procentualno ustreza pašnikom v videnski pokrajini, zavzemajo v kvamerski pokrajini 37,3 odstotka skupne površine, v Istri 38,5 in v trentinski pokrajini 35,5. Odstotek gozdov, ki v Dalmaciji zavzemajo 29% skupne površine, znaša v Istri 35, v kvamerski pokrajini 47 in v trentinski 46. Kmečka posest pa je v Dalmaciji močno razdrobljena, kar utegne biti eden prvih razlogov razmeroma skromne donosnosti zemlje. Vprašanje te razdrobljenosti in pa vprašanje revizije agrarne reforme, ki so jo bili Srbi izvršili predvsem, da razlaste italijanske kmečke posestnike, bo prav lahko rešiti, da se ustvarijo pogoji za uspešnejši razmah dalmatinskega poljedelstva.

Žito in vino

Kar se tiče proizvodnje živil, je Dalmacija deficitna in se morajo potrebe notranjega konzuma v izdatni meri kriti z uvozom. Povprečna proizvodnja žita je manjša od splošnega povprečja v Italiji. Celotna proizvodnja glavnih vrst žita se lahko ceni na 150 do 200 tisoč stotov pšenice, na 200 do 240 tisoč stotov koruze in na 150 do 180 tisoč stotov rži, ječmena in ovsa. Poglavitni žitni okraj so Sinj, na katerega odpade 22 odstotkov celotne proizvodnje. Imotski z 20 odstotki, Split s 16 do 17, Ravnj Kotari pri Kninu z 12 do 13 in Metković z 8, na ostale okraje pa odpade 20 odstotkov. Zelo važen je pridelek krompirja, ki daje na leto okrog 300.000 stotov, kar pomeni okrog 65 stotov na hektar.

Najpomembnejše kmetijsko bogastvo Dalmacije pa predstavljajo gojitev trte, ki zavzemajo 45 do 50 tisoč hektarov. Vinogradništvo je posebno visoko razvito vzdolž vse morske obale in na otoku. Šibenik daje letno približno četrtno proizvodnjo, Zader 13 odstotkov, Split 12, Lošinj in Korčula vsaka po 11 do 12, Metković 8, ostali vinski kraji pa 18 do 20 odstotkov. Višina pridelka pada in raste od leta do leta od 800 tisoč do poldrugega milijona hektolitrov. Nekatera vina, kakor maraskino in tartar iz Šibenika, vugava z Brača, opolo z Visa, rdeči muškat in prošek iz Omisa pa marzemino iz Kaštelov in Tivta, so visoko cenjena doma in drugod. Trst je bil že od nekdaj, a zlasti še v zadnjih 20 letih, važen odjemalec v konzumu dalmatinskih vin in je brez dvoma, da bo tudi zdaj trošil znatne količine dalmatinske vinske proizvodnje. Treba bo rešiti še vprašanje bolj racionalne gojivitve trte in bolj racionalnega vinarstva ter olajšati posledice vinske krize, ki od časa do časa obiskuje Dalmacijo, kakor je bilo to vprašanje že rešeno za Istro in Goriško z ustanavljanjem skupnih kleti.

Olje in vino

Vinu sledi po važnosti oljka, ena izmed najbolj karakterističnih rastlin dalmatinske obale. Letna proizvodnja olja se zelo menjuje od leta do leta. Zdad bi jo lahko cenili na 50 do 80 tisoč stotov na leto. Najvažnejši oljarski okraj so Dubrovnik, ki daje četrtno vse proizvodnje, Šibenik s 16 odstotki, Supetar z okrog 12, Kotor s 15, Makarska z 10, Split z 8, ostalih 14 odstotkov so na odpade na druge okraje, med katerimi so na prvem mestu Trogir, Pelješac, Brač in Korčula. Doselej je bilo pridelovanje olja v Dalmaciji precej zanemarljivo in dezorganizirano tako, da tudi na tem področju čaka italijanske poljedelske tehnike še mnogo dela. Važen stranski produkt pri pridelovanju olja so tropine (100 do 150 tisoč stotov na leto), ki se s pridom uporabljajo deloma za

živilsko krmo, deloma pa tudi za fabrikaçijsko mila.
Če upoštevamo plodnost zemlje in ugodnost podnebja, sadjarstvo doslej ni zavzelo velikega razmaha in daje letno proizvodnjo okrog 100 tisoč stotov. Od tega odpade okrog 50 tisoč stotov na fige, 20 tisoč na mandeljine, okrog 12 tisoč na češnje in 10 tisoč na rožiče. Pred svetovno vojno je Trst vsilil važno posredovalno vlogo med Dalmacijo in svetovnimi tržišči v prodaji likerja, ki ga izdelujejo iz višenj, slčvečega maraskina. Pridelek ostalega sadja (breskev in marelic, jabolk, orchov, sliv, kostanj, oranž in limon) ne zadošča zdaj za domačo potrebo, a se bo z intenzivnejšim gospodarstvom lahko znatno dvignil.

Industrijske rastline

Pa tudi kultiviranje industrijskih rastlin bo lahko v skladu z ugodnim podnebjem delčno še velikega razmaha. Tobaka se v Dalmaciji pridelava okrog 40 tisoč stotov. Med aromatičnimi in medicinalnimi rastlinami zavzema prvo mesto krizantema, ki je boljše kvalitete kakor japonska in perzijska, nje proizvodnja pa znaša na leto nekaj tisoč stotov. Trst je bil od nekdaj prhodna pčstaja za dalmatinsko, istrsko in črnogorsk krizantemo, ki si je od tod utirala pot na nemški in angleški trg, v Protektoratu, pa tudi daleč proti obema Amerikama. Rožmarin, ki spontano rase vzdolž vse obale, ima svoj središča na Lošinju, Visu, polotoku Pelješču in v okolici Boke Kotorske z letnim pridelkom 1500 do 2000 ton. Obratujejo tudi nekatere družbe za proizvodnjo rožmarinovega olja, ki se skoraj v celoti izvažata preko Trsta (leta 1915, na primer 15.000 kg), deloma pa čez Reko (400 kg). Zajblla se pridelava letno 150 do 200 vagonov in se nato preko Trsta izvažata v obe Ameriki, Anglijo in Nemčijo. Brinove jagode, ki lahko dajo nekaj sto vagonov pridelka na leto, se izvažajo v Anglijo, Grčijo in na Japonsko.

Pašniki, kakor smo videli, zavzemajo 46 odstotkov celotne površine Dalmacije, razširjajo pa se zlasti po notranjih okrajih Imotski, Knin in Sinj ter v okolici Zadra in Šibenika. Dalmatinski pašniki lahko prede okrog enega milijona glav ovac in 200 tisoč glav koz, ki dajejo pridelcu meso, mleko, volno in kožo. Od nekdaj je bila na tržaškem trgu visoko cenjena dalmatinska kostrunovina. Goveje živine je okrog 10 tisoč glav, svinj pa 70 do 80 tisoč. Tudi čebelarstvo — znameniti je rožmarinov med z otoka Šolte — ki daje zdaj kakšnih 2000 stotov medu na leto, ima še velike možnosti razmaha. Isto velja za svilarstvo, ki je je doseglo že 40 tisoč kg kokonov.

Nad 60 tisoč stotov rib

Kakor zemlja, tako tudi morje predstavlja dragocen vir za preživljanje prebivalstva. Dalmacija premore nad 5 tisoč ribiških ladij s skupno tonažo 10 tisoč ton. Ribolov daje nad 60 tisoč stotov na leto, na prvem mestu sardel in tun. Ribolov je očivil tudi industrijo soljenih rib in pa sardinj v olju, pretežen del proizvodnje pa se je že ves čas od leta 1918, izvažal v Italijo. Pod novno upravo se Dalmaciji in njenemu gospodarstvu odpirajo neslutene možnosti razmaha.

V SKOTSKEM UREDNISTVU

V uredništvo nekega škotskega lista je prišel mož, ki je bil naročil insetat, v katerem je obetal 2000 din nagrade tistemu, ki najde njegovega čistokrvnega psa.
— Kje je urednik?
— Ga ni tu.
— Kje je pisar?
— Ga tudi ni.
— Kje je poročevalec?
— Tudi ta je odšel.
— Vraga, vendar... kje pa so vsi?
— Vašega psa so šli iskat.

PREDRZEN SPREVEDNIK

Aron pripoveduje Abrahamu, ki ga je pričakal na kolodvoru:
— Danes je pa bil v vlaku nenavadno predrzen sprevednik. Nekajkrat mi je med vožnjo gledal naravnost v oči, kakor da nimam voznega lista.
— In kaj si ti napravil?
— Pa sem tudi jaz njega gledal naravnost v oči, kakor da karto imam.

NEZEN MOZICEK

— Poslušaj, možek, resno besedo: Če bi se zgodilo, da bi umrla, kaj bi ti napravil?
— Pri moji veri, znoel bi.
— Ali bi se še enkrat oženil?
— Ne, tako hudo pa ne bi znoel.

Umrla mi je moja draga mama, gospa

Marija Hallada roj. Koceli

vдова po profesorju

dne 1. maja 1941 po kratki bolezni v 74. letu starosti, prevedena s tolažilni za umirajoče.

Pogreb bo v soboto, dne 3. maja 1941 ob 4. uri popoldne iz našega doma v škofiji Loka.

Ljubljana, dne 2. maja 1941.

ILZE, hčera

Otok srečnih ljudi

Ključ do Jadranskega morja — Tam, kjer je lepa Navzikaja sprejela nemirnega Odiseja — Zatočišče nesrečne cesarice

Ljubitelji starega veka vedo, da je otok Krf starodavni otok srečnega ljudstva Fejakov, na katerem je lepa Navzikaja tako prisrčno sprejela nemirnega romarja Odiseja. Se danes je tu sredi vse naravne lepote in miru čutili

duh starodavne preteklosti. Prvi pogled na mesto Krf ti dela vtis, da imaš pred seboj kakšno staro beneško mesto v Dalmaciji ali Istri. Ta vtis sestavljajo dobro tlakovana nabrežja, gotške ali baročne palače in častiljive trdnjave, v katerih so graditelji Serenissimi znali tako posrečeno združevati

elemente sile in lepote. Mnogo je stvari, ki spominjajo razen tega na to, da je bil otok dolga stoletja italijanska posest. Na zunaj so to pred vsem premnoga italijanska ulična imena, a prebivalstvo mesta, ki šteje 32.000 duš, kakor tudi prebivalstvo ostalih krajev, ki ga je za nadaljnjih 103.000 duš, razume vse italijansko. To je umljivo, kajti zgodovina nam pove,

da so otok že l. 1177. zasedli Genovezi. l. 1386. so jih zamenjali Benečani, ki so otok z vso upravičenostjo cenili kot ključ do Jadranskega morja, in oddajili otok do l. 1779. ostal beneška posest. Benetke

Martellamento di La Valletta — Uničevanje La Vallette

La base inglese di La Valletta fu bombardata dai bombardieri italiani e tedeschi. — Anglesko oporišče v La Valletti je bilo bombardirano od italijanskih in nemških bombardnikov

ANEKDOTA

V Heidelbergu se vprašali nekoč nekoga privatnega docenta, ki je bil znan zavoljo svoje nevoščljivosti: »Zakaj je R. redni, K. pa izredni profesor?« Docent je odgovoril z jedkim glasom: »Zato, ker K. ne ve nič izrednega, K. pa nič rednega.«

VSAK DAN ENA

»Kaj pa si tako pobit?«
»Napisal sem anonimno ovadbo, pa ne vem, če se nisem podpisal, kakor je moja navada...«
(Dansk Familie Blad)

so tu uredile Spodnjemu Jadranu središče trgovskega prometa in stalno so ga čuvala

z mogočnim vojnim brodom. Mornarji pa so, kakor znano, izvrstni posredovalci nacionalne propagande, zlasti med dekleti in vinarji, ki predstavljajo na Krfu zelo važen stan.

Krf je bil tudi v novejšem času zaseden po Italijanih. Bilo je to od 31. avgusta do 27. septembra 1923 ob priliki tako zvanega »krfskega incidenta«, ko so grški agenti poklali na poti od Janine do Sante Quarante, današnjega Porta Ede, italijansko komisijo, ki ji je bila poverjena

določitev albanskih meja. Veliko italijansko brodom je tedaj pripelo pred Krf, sprožilo nekoliko strelov na stare strdnjave in potem se je izkrcal močan oddelek mornarjev, ki je držal otok zaseden, dokler ni atenska vlada izplačala 90 milijonov lir odškodnine in izkazala vojaško počast italijanskemu brodomu, ki se je zbralo v pirejski luci.

Krf je pa v resnici vreden, da ga zgodovina tako često omenja. To je nasmejan otok, ves zelen, bogat z vodo in bogat s svojimi pridelki. Samo izvrstnega olivnega olja

pridelajo vsako leto 15 do 16.000 ton, razen tega mnogo močnega vina in razno sadje, zlasti smokve. Med naravnimi lepotami Krf je omeniti v prvi vrsti dražestni otoček Pontikonti, ki je slovitemu švicarskemu slikarju Böcklinu dal navdih za njegovo preznano sliko

»Otok mrtvih.«

To je gozdat otok z visokimi cipresami in majhnim samostanom, v katerem so živeli blaženi, brezskrbno življenje priro in trije bratci menihi.

Druga znamenitost, ki si jo ogledajo vsi obiskovalci Krf, je velika vila »Ahilejone«, ki jo je dala 1890 zgraditi nemirna in nesrečna avstrijska cesarica Elizabeta.

Vsako leto je prebila tu nekoliko mesecev s poznejami svojega najljubšega pesnika Heineja v roki, ki mu je dala postaviti tudi spomenik. Leta 1910. je vila prešla v last bivšega nemškega cesarja Viljema, ki je dal skromni spomenik Heineju podreti. Položaj vile je nad vse stijalen, razgled je od tu očarljiv, z arhitektonskimi stališča pa je zgradba sama na sebi pravi

triumf slabega okusa, ki je prevladoval v arhitekturi ob prelomu stoletja.

Katera stran obraza je lepša?

Pravilnost nikakor ni vedno tisto, kar dela obraze lepe. Pogostoma vplivajo pravilne poteze dolgočasno. Prej je neka nepravilnost, ki daje kakšnemu obrazu nekaj posebnega in prijetnega.

Znano je, da si obe obrazni polovici ne sličita popolnoma, razlika med obema polovicama se da na fotografiji zelo dobro opaziti. Fotografije iz dveh izdvojenih razpolovimo in sestavimo obraze iz dveh desnih in dveh levih polovic. Ta tako sestavljeni obrazi sta nekaj povsem tujeja v primeri s pravim obrazom.

Neka opazovalka je s proučevanjem tako sestavljenih obrazov prišla do prepričanja, da je večina žensk »desnoobraznih«. Njih fotografije iz dveh desnih obraznih polovic kažejo izrazitejše poteze, ploščine so širše in težje, črte ostrejšje. Nasprotno kažejo njih fotografije iz dveh levih polovic nežnejši obraz, nego je v resnici. Ni pa mogoče reči, da bi bili obrazi, ki si jih skonstruiramo na ta način, lepši nego naravni obraz. Umetno sestavljeni obrazi so vedno nekam neživi, nenaravni. Naravni obraz ženske učinkuje s svojo nesimetričnostjo in pogostoma lahko skaženostjo

dosti lepše nego po opisani metodi izumetničeni obrazi. Tako ne moremo trditi, da bi bila ta ali ona polovica obraza lepša nego druga, lepota temelji marveč v neopredeljivi harmoniji, ki nastaja baš iz disharmonije obeh polovic.

Štirje bratje pa štiri sestre

V Kobberupu na Jütlandiji sta se pred kratkim poročila mlada človeka, ki sta bila oba po priimku Pedersena. Ta primerek je na Danskem tako pogost, da bi ne bila poroka v bližnjih okolicih nič posebnega. V tem primeru pa je bila stvar vendarle malo neobičajna, kajti v zadnjih šestih letih so se bili poročili že trije ženinovi bratje, in sicer s tremi nevestinimi sestrami. V eni družini je štirinajst bratov in sester, v drugi pa deset. Po zadnji poroki je dana možnost, da se še dva ženinova brata poročita z dvema nevestinima sestrama in tako se bo brzkone tudi zgodilo.

Progetto fantastico — Fantastičen načrt

Un »ombrello« composto di fili d'acciaio che, girando rapidamente, farebbe esplodere i proiettili in aria. — »Dežnik«, sestavljen iz jeklenih žic, ki naj bi s svojim hitrim kroženjem unčeval izstrelke v zraku

H. Adams:

Daisy in Rosemary

Roman

Nihče ni bil šel v Old Friaryju spat. Daisy je sedela s Carterjem in njegovo ženo v salonu. Vso svojo pustolovno zgodbo je bila opisala do podrobnosti, in dobrosrčna poslušalca sta bila vse razumela in odpustila. Nobena rodna nečakinja se ne bi bila mogla popolneje žrtvovati za Dorieja kakor blede deklet zraven njiju.

Bill se jima je nasmehnil. Daisy je sedela poleg gospe Carterjeve, ki je držala mladenko za roko. »Nekaj mi je prišlo na misel,« je rekel in vstal. »Dovolite, da se za trenutek odstranim.« Kmalu se je vrnil. V rokah je držal skrinjico z lišpom, ki so jo vsi poznali. »Tetka Amy,« je dejal in ji z globokim priklonom podal skrinjico. »Ná svoje dragulje!« »Odkod jih imaš, Bill? Kdo jih je bil vzlet?« Po prvih zavzetih in presenečenih izrazih presenečenja in radosti je hotela tetka Amy seveda slišati kaj natančnejšega. Bill se je široko nasmehnil. Te minute je čakal, hotel si jo je privoščiti do dna. »Zelo pozno je,« — je dejal, da bi povečal občo napetost — »oba sta trudna, in Daisy je počitka še bolj potrebna kakor mi vsi. Kaj ne bi rajši počakali do jutri?« »Prav nič nisem trudna,« je rekla Daisy, »se pravi, trudna sem, a vse preveč razburjena in srečna, da bi mogla misliti na spanje.« »Mislim, da se nam vsem tako godi,« je menil Doran. »Torej, dečko, nehaj nas devati na natezalnico.« Bill je sklenil roko v zatilniku in se zložno nasmehnil. Razumljivo je bilo, da je bil poln zadovoljstva s samim seboj. »Stvar je prav za prav jako preprosta, a vendar nekoliko težavna, ker ne vem, s čim naj začnem. Nesreča je v tem — prosim, da me pravilno razumeta — da sta oba od sile dobrosrčna, poštena in zaupljiva človeka pa vaju zaradi tega malopridni

ljudje kar prelahko nalazejo in prevarjajo. Kakor sem že nekajkrat rekel, nimam o jasnovidstvu in kristalnih kroglih niti pojma. Vendar mislim, da utegne biti nekaj na tem, pred vsem seveda cel kup sleparije. Zame je obstajalo samo eno vprašanje: ali sta Verdonova poštena ali nista? Tebi, stric Doran, se je takrat zdelo, da vidiš v kristalu svoj kovček z miniaturnimi? »Saj sem ga tudi videl, dečko moj. Prav to me je napotilo, da sem šel takoj na vrh in pogledal, kaj je z njim.« »Vendarle mislim, da si se motil. Takoj ti povem, zakaj. Ali ima Ela kak okultni dar ali samo nenavadno spreten jezik, ne morem reči. Takrat v Ameriki, ti je rekla, tetka Amy, da je mali Dorie v nevarnosti. Kako je mogla to vedeti, presega moja pamet. Baš še za časa sta se vrnila domov, in tako je Gasterjev prvi naklep izpodletel. Da sta Elo sovražila, je bilo prav tako samoumevno kakor njuno stalno prizadevanje, označiti Eline »privide« kot humbug. To, da sta vidva povabila Sida in Elo v goste, je moralo biti Gasterju in Alisi prekleto neprijetno, kajti po mojih mislih nista sama nikoli določno vedela, ali je Elino jasnovidstvo sleparija ali resnica.« »Ni mogoče, da bi bilo sleparija,« se je oglasila tetka Amy. »Saj menda vem, kar sva videla na svoje oči.« »Tega ne bom zanikal, a vendar je na svetu obilo čudnih reči: prevar čutov, samohipnoze, prenašanja misli, sugestije in kaj vem, česa še. Nekajkrat sem Elo zasačil pri sleparjenju, časih pa je šlo najbrže

Prigionieri di guerra greci — Grški vojni ujetniki

in un accampamento in Italia — v nekem taborišču v Italiji

Kefalonija in Zante

Italijansko vojno poročilo št. 330 navaja, da je italijanska vojska zasedla Kefalonijo in Zante. Oba kraja imata zanimivo zgodovino.

Kefalonija je drugi največji otok na Jonskem morju. Njegov obseg znaša 443 kv. km. Otok leži v bližini Patrata. Okrog njega je še vse polno pečin in otočičev. V notranjosti se otok dviga do višine 1620 m. Po zadnjem ljudskem štetju še iz l. 1928 je bilo na otoku 66.414 prebivalcev. Na otoku je le malo naravnega bogastva. Kefalonci so dobri mornarji in ribarji vzdolž vse bližnje in daljne obale. Zene delajo na poljih in se bavijo s prejo in tkanjem domačega blaga ter z izdelovanjem domače lončevine. Z otoka izvažajo grozdje.

Zante je domovina slavnega Uga Foscola. Otok je tretji največji na Jonskem morju. Njegova površina znaša 401 km² in živi na njem okrog 50.000 ljudi. Njegov podnebje je povsem Sredozemsko. Zato se na otoku dobro razvijajo kmetijske kulture in uspevata zlasti oljka in trs. Prebivalstvo se preživlja s kmetijstvom. Večina prebivalcev pa je iz davnih časov po rodu iz Benetk. Beneški dialekt je bil včasih tudi glavni občevelni jezik na otoku. V srednjem veku je bil otok italijanska grofija, nato je prešel pod oblast Benetk. Benetke so vladale na njem vse od 1484 do 1787. Tako dolga beneška oblast na otoku je pač morala zapustiti na njem svoje sledove. Po pogodbi iz Campo Formia je otok prešel pod francosko oblast, toda ponovno so nanj navallili in Angleži i Francozi pa tudi Rusi. Nazadnje je bil pod Angleži, toda prebivalstvo zlepa ni hotelo priznati angleške oblasti in se je je vedno znova upiralo. Tudi angleški politik Gladstone je bil l. 1850, ko je prišel na otok inspicirat, sprejet z velikimi demonstracijami. Anglija je bila priča tega prisiljena odreči se oblasti na otoku in je bil l. 1863 priključen Grčiji.

Pasovi zločinstev v Angliji

Zaradi neprestano množičnih se primerov plenitve, tatvin in drugih nasilnih dejanj proti lastnini in osebam v bombardiranih ozemljih med letalskimi napadi ali takoj po njih, je angleški notranji minister Herbert razdelil Angleško v dvanajst »pasov zločinstva«, v katerih bodo imela sodna oblast posebna vojna sodišča. Ta ukrep je posledica dejstva, da so bili vsi pozivi in svarila tiska na račun temnih elementov zaman. Posebna sodišča bodo poslovala samo tedaj, ko bodo določeni pasovi prizadeti po trajnih ali težkih letalskih napadih, in sicer na podlagi posebne ministrske odredbe. Sodbe se bodo izvrševale takoj, kazni bodo izredno stroge. Da lahko izreče smrtno kazn, mora sodišče šteti vsaj tri člane.

ropi in tatvine so postale že tako pogoste, da so se v mnogih krajih trgovci in zasebniki bali bolj tatov nego bomb. Dogajalo se je, da so letalski napadi zahtevali veliko število mrtvih in ranjenih zato, ker so ostajali ljudje rajši doma in v svojih trgovinah, da bi branili svojo last pred zločinci, nego da bi se zatekali v zaklonišča. Zločinci pa so imeli navado nastopati ob znaku vzbune. Ker policija pred njimi ni pokazal dovolj moči, so se morale oblasti ne glede na slabi vtis zateči k vojnim sodiščem.

Vlada in javnost sta se sicer upirali tem odredbam, ker je bilo pričakovati, da bodo napravile slab vtis v inostranstvu, toda

Korintski prekop

Korintski prekop, ki so ga nedavno zavzeli padalci nemške vojske, meri v dolžino šest km in je 23 m širok. Zgradili so ga v letih 1891—1893.

Dvojezične cenike, napise in tiskovine

na papirju in kartonu Vam takoj solidno in po ugodni ceni izdelava

TELEFON 31—22, 31—26

NARODNA TISKARNA
Ljubljana, Knaflijeva 5